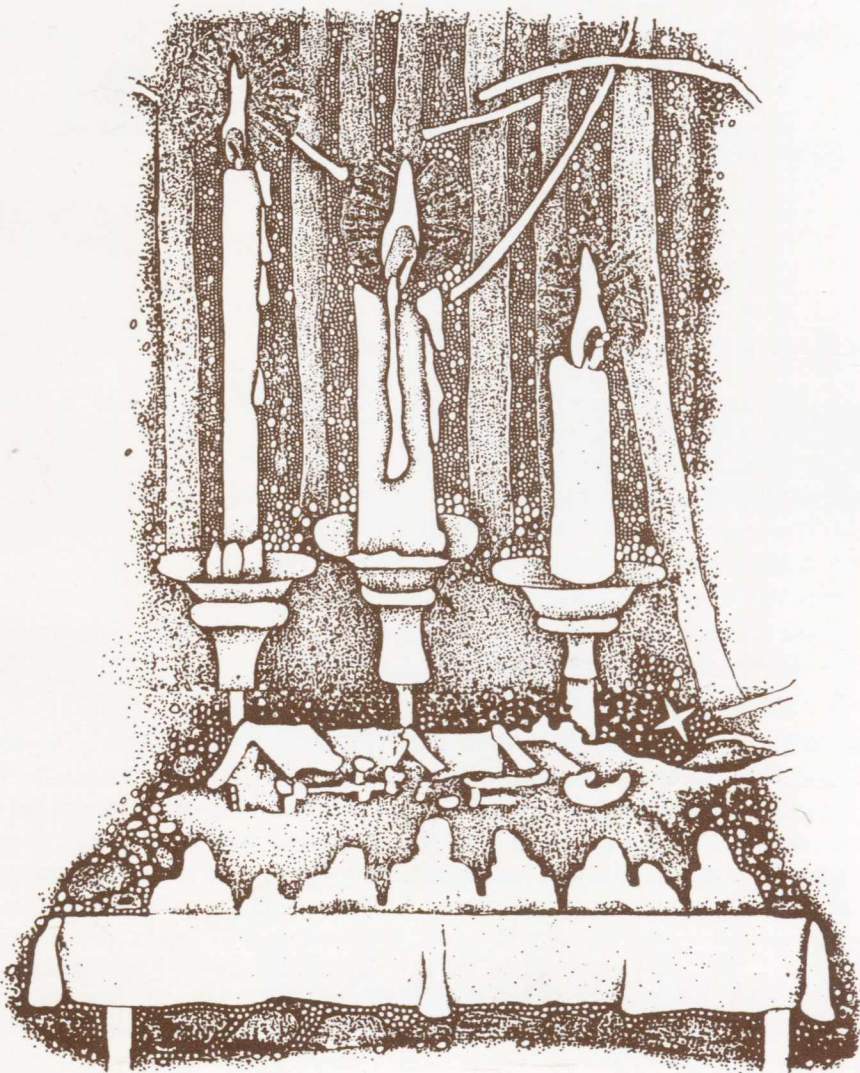

laiškas lietuviams

LAPKRITIS 1996 NOVEMBER

VISI ŠVENTIEJI IR VĖLINĖS	325	Kun. K. J. Ambrasas SJ
ŽMOGAUS PASIRENGIMAS	328	Birutė Žemaitytė
LIETUVIŲ GALI BŪTI VISUR	333	Antanas Saulaitis SJ
TIKINČIŲJŲ DVASINIS GYVENIMAS	337	Kun. Lionginas Virbalas SJ
GALUTINIS BRENDIMAS	341	Kęstutis A. Trimakas
DRAŠOS BANDYMUOSE	344	Chiara Lubich
KUN. DONATO SLAPŠIO JUBILIEJAI	345	Kun. K. J. Ambrasas SJ
NUODĖMĖS ATLEISTI TEIKIS	347	Eugenija Čiurlionienė
NELAIMĖLIS PAKEĖJE	350	Kostas Gruodis
PO SAVO ŽVAIGŽDE	353	Marija Balkevičiūtė
KALBA	354	Juozas Vaišnys SJ
TĖVYNĖJE	356	Marija A. Jurkutė
ŠYPSULIAI	359	Red.
TRUMPAI	360	Juoz. M.

Šis numeris iliustruotas Algimanto Kezio nuotraukomis iš Šv. Kazimiero lietuvių kapinių Čikagoje.
 Viršelio piešinys – dail. Gražinos Didelytės.
 Skyrių vinjetės — dail. Rimanto Dichavičiaus.
 Lietuviškas raidynas–Jono Bogutos.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (USPS 301-540) – LETTERS TO LITHUANIANS – is published monthly except bimonthly July/August. Its publishers and owners are Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., The purpose, function, and non-profit status of this organization and the exempt status for Federal income tax purpose have not changed during the preceding 12 months. The editor is Rev. Joseph Vaišnys SJ. The managing editor is Ms. Maria A. Jurkutė. The offices of editors, publishers and management are located at 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636-1098. In preceding 12 months "Laiškai Lietuviams" averaged a press run of 2300. Total distribution 2275 copies, mail subscription – 1985, free distribution – 295. None (0) distributed to news agents and none (0) sold through dealers, and 25 copies are left-overs. Annual subscription is \$15.00, single copy – \$1.50. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to Laiškai Lietuviams, 2345 W. 56 th Street, Chicago, IL 60636-1098

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

Laiškai lietuviams

1996 / LAPKRITIS – NOVEMBER / VOL. XLVII, NO. 11

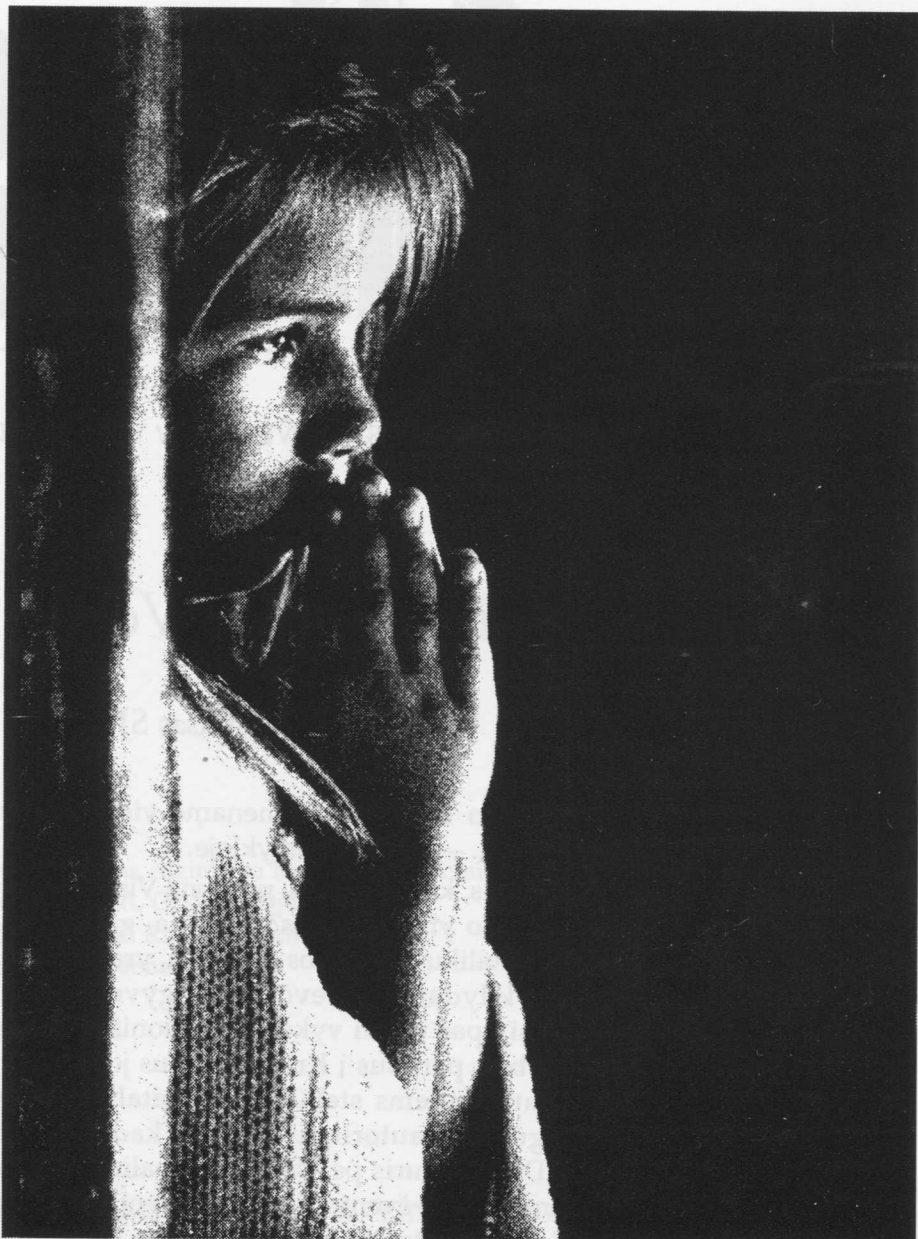
Visi šventieji ir Vėlinės

Kun. K. J. Ambrasas SJ

Lapkričio 1 dieną prisimename visus šventuosius, o lapkričio 2 d. — sielas skaistykloje.

Ką mums, krikščionims, primena Visų Šventųjų diena? O kas iš viso yra šventasis? Žinoma, galima tiksliai apibrėžti: "Katalikų Bažnyčios požiūriu, yra Bažnyčios narys, kuris, vykdydamas Dievo valią, gyvendamas žemėje, praktiškai ypač uoliai vykdė krikščioniškas dorybes ir savo darbais panašus į Kristų. Įvykus jo užtarimu mokliškai patikrintiems stebuklams, Katalikų Bažnyčia neklaidingu savo autoritetu skelbia, kad toks asmuo yra mielas Dievui, kuris per stebuklus paliudija kitiems Bažnyčios nariams jo šventumą. Šitaip šventasis pripažįstamas tarpininku ir užtarėju pas Dievą visų tų, kurie dar nėra pasiekę savo tikslo – vienybės su Dievu amžinoje laimėje. Šventasis yra regimas įrodymas, kad Dievas veikia savo Bažnyčioje ir todėl šventasis yra tikrojo krikščioniško gyvenimo pavyzdys" (LE, XXX t., p. 222).

Tačiau mes, pagalvoję apie šventuosius, dažniausiai prisimename, jog nemaža jų plakėsi iki kraujo, naktis praleido ant grindų, marinosi alkiu, nešiojo ašutines. Kai kurie, nusipynę iš erškėčių vainikus, savo kantrybei už-

Algirdo Grigaičio nuotr.

Amžiną atilsį duok mirusiems, Viešpatie, ir amžinoji šviesa jiems tešviečia.

grūdinti bėgo į tyrus ir miškus, kad galėtų nuošalumoje pabūti vieni su Dievu. Mes juos gerbiame, mylime, jais stebimės, bet jais sekti, iš jų mokytis nesugebam, neišdrįstam, nesiryžtam. Kodėl taip mes atitrūkę nuo tų rinktinių, tokių visiems, ypač mūsų amžiui, pačių reikalingiausių mūsų visuomenės narių? Bene svarbiausia priežastis – mūsų valios silpnumas, neryžtingumas. Mes iš viso nesuprantame šventumo esmės, kad ją svarbiausia sudaro nesilpstanti meilė Dievui, kuriam jis skyrė visą savo laiką, sveikatą, visą gyvenimą taip, kaip to meto sąlygomis atrodo geriausia parodyti. Taigi jei norime ieškoti naujų meilės būdų, kad labiau patiktume Dievui, šiandien nebūtina taip skaudžiai marintis, kaip būdavo daroma prieš kelis ar keliolika amžių. Juk svarbu ne tiek savo energiją sumažinti plakimais ir sudildyti nemiga, kiek našiu, vaisingu ir naudingu darbu pasiaukoti artimo meilei ir apaštalavimui. Čia svarbiausia mokytis iš šventųjų uolumo, kurį dera pritaikyti mūsų laikais pačia tinkamiausia proga, būdais ir metodais.

Mes greičiausiai netgi klaidingai suvokiame šventuosius ir jų atliktus darbus, nes apie juos dažniausiai sužinome iš laikraščių, knygų puslapių, kur jie parodyti neretai pačiomis kraštotinėmis gyvenimo sąlygomis atlieką keisčiausius darbus, žygdarbius ir išnaudoją netikėčiausias progas, kurios mums gal visiškai nėra reikalingos ir būtinos.

Pranas Dovydaitis vieno susitikimo metu ateitininkams pasakė: "Lietuvai reikia šventųjų". Šis posakis itin įsidėmėtinas dabar, kai dangaus paramos, kai kasdienės pagalbos reikia ne tik vaikams, jauniui, bet ir kiekvienam, kuris vaikšto dulketais, pažliugusiais ar snieguotais gimtosios mūsų žemės keliais ir takais. Po II Vatikano susirinkimo Bažnyčia ypač pabrėžia šventumo siekimą visiems: tiek

pasauliečiams, tiek kunigams, tiek ir vienuoliams.

Šventieji atliko daugel herojiškų darbų. Šv. Perpetua didvyriškai pakėlė kankinės dalį, bet jai buvo dar sunkiau, kai į kalėjimą atėjęs jos tėvas prašė pasigailėti jo žilų plaukų ir paklusti imperatoriaus norui. Japonijos kankiniai buvo svilunami lėta laužo liepsna. Pal. Jurgis Matulaitis kantriai kentė sąnarių skausmus, bet buvo nepaprastai malonus kiekvienam žmogui. Jo šūkis: "Blogi nugalėkim gerumu". Pradėjęs valdyti Vilniaus vyskupiją, jis padarė pasiryžimą: "Pasižadėjau jokios tautos, jokio žmogaus neapykantos neišsileisti į širdį, pasižadėjau visiems lygiai tarnauti, kad ir kažin kiek nemalonumų patirčiau".

Visų didysis troškimas – Saulės, Dangaus ilgesys. Eidami į Saulę, mes norime žengti keliais, kuriuos jau pramynė šventieji, kurie buvo tokie žmogiški, mieli, paprasti ir mums artimi. Juk jokia širdis žemėje neturi tiek taurios, tyros meilės, kaip šventojo širdis. Joje viskas pašventinama ir paverčiama Dievo meile.

Ateinančią dieną po Visų Šventųjų šventės minime "kandidatus į šventuosius" – sielas skaistykloje. Einame į kapines, nešame gėlių, uždegame žvakutes ant mūsų mirusiųjų kapų. Bet ar užtenka šią išsimintiną dieną tik gėlių ir žvakučių? Ar užtenka mirusiems padovanoti tik po kelių dienų ar valandų nuvystantį žiedą ar sutirpstančio vaško gabalėlį? Jie iš mūsų laukia ko nors daugiau. Jie ypač laukia šv. Mišių. Tai didžiulė dovana mirusiems. Mišios – tai niekuo kitu nepakeičiama auka, kuri padeda mirusiems atsisteisti už praeities neatlygintas kaltes. Gražu ir prasminga, kai laidotuvių proga mirusiojo artimiesiems draugai ir pažįstami įteikia vokelį su prašymu aukoti šv. Mišias.

Žinoma, yra ir kitų gražių būdų velioniui padėti: sukalbėti "Amžiną atilsį", "Viešpaties Angelą", rožinį ar kitą malda

Žmogaus pasirengimas gyvenimui ir mirčiai

Birutė Žemaitytė

Esu gydytoja iš provincijos miesto, todėl mano pranešimas ne mokslinis, o praktinis, kadangi mokslas prieina tik iki mirties durų, o toliau prabyla mokslui nepaveldi antgamtinė tikrovė — mirties virsmas. A. Karelis (Alexis Carrel), žymus mokslininkas, už laimėjimus medicinos srityje 1912 m. gavęs Nobelio premiją, sako: "Ką mums duoda visos teorijos mirties akivaizdoje? Tikram gyvenimui reikia ne mokslo, bet tikėjimo".

Dievas – Gyvybė

"Aš esu Esantysis", skaitome pradžios knygoje. Dievo esmė – Gyvybė. "Aš esu Abraomo, Izaoko ir Jokūbo Dievas", esu gyvųjų, esu asmenybių Dievas. "As dėkoju Tau, kad esu taip nuostabiai, baimę keliančiai sukurtas! Nuostabūs yra Tavo darbai, ir mano siela tai gerai žino" (Ps 139,14).

Žmogus yra asmenybė, save suvokianti būtybė, gali protu aprėpti visą pasaulį, neištirdama jame.

Tautos, kurios per tūkstančius metų nedrįso net per plauką pakeisti įprastų kanonų, yra magizmo "kolektyvinių vaizdinių" aukos. Jie slopino žmonių kūrybinį aktyvumą bei religinių genijų, nes žmogus, kaip Visatos Kūrėjo paveikslas ir panašumas, gali rasti savo aukščiausiąjį pašaukimą, tik suvokdamas asmeninę atsakomybę ir dvasinę laisvę.

Žmogus yra mirtinga, laiko ir vietos ribojama būtybė, tačiau jame yra Dievo paveikslas, todėl žmogus gali skleisti šviesą, kurią jis atspindi. "Jūs – pasaulio Šviesa", skamba nuo palaiminimų kalno.

Kodėl iš žmogaus sklinda dvasingumas? Todėl, kad gavo jo iš Amžinybės. Jėzus mums sako: "Tešviečia jūsų šviesa žmonių akivaizdoje, kad jie matytų jūsų gerus darbus, ir šlovintų jūsų Tėvą danguje" (Mt 5,16). Kiekvienas žmogus, kiekvienas krikščionis gali skleisti Kristaus meilę ir šviesą. Tuomet, padėdamas kitiems moraliai, materialiai, dvasiškai ir netgi parapsichologiškai, jis vykdys Aukščiausiąją Valią, jis tarnaus, jo gyvenimas įgaus naują, gilesnę prasmę ir grožį. Todėl, kad jis taps Šviesos, Tiesos ir amžinybės didingosios Karalystės pasiuntiniu.

Kiekvienas žmogus – tai ištisinis pasaulis, tai unikali ir nepakartojama būtybė, tai Dievo

už mirusius. Taip pat būtų prasminga už velionį paaukoti sunkesnio darbo prakaitą, susilaikyti nuo pasilinksminimo ar nuo skanesnio kashnio. Tebūna išradinga mūsų aukos skalė.

Skaistyklos sielos, mūsų maldomis ir aukomis greičiau patekusios į dangų, ne liks mums skolingos. Jos mus užtars pas Dievą, kad kantriai neštume kasdienos rūpesčius, vargo ir sunkumo našta, kad būtų palaiminga ir prasminga kiekviena mūsų gyvenimo minutė, kad mūsų valan-

dos, dienos ir metai būtų tarsi aukso raišės, įrašytos į Amžinybės Knygą, kai ji bus atversta mūsų mirties akimirka.

Graziai šias mintis iliustruoja ir poetė Lacrima savo eilėraštyje "Vėlinės":

*Ir kur prie kapo iškyla kryžius –
Tenai išnyksta mirties galia.*

*Tik kryžiui vedant, pas Dievą grįžus,
Pražysta siela dangaus gėlė...*

* *

paveikslas ir panašumas.

Religija kreipia žmogaus dėmesį į būties (ontologinę) tikrovę. Ji pabrėžia, kad žmogus yra daugiau negu tai, ką jis daro, ar tai, ką jis turi. Žmogaus vertė remiasi ne turėjimu, bet tauriu buvimu.

Dievo meilė grindžia žmogaus vertę ir jo savivertės jausmą, o ne atlikti darbai. Dievas myli žmogų ne dėl to, kad jis geras, bet žmogus yra geras dėl to, kad Dievas jį myli. Dievo meilė yra besąlygiška: nei nusipelnoma, nei nusipelnytina.

Sukurtoji asmenybė yra absoliuti vertybė Kūrėjui, ji nėra tik kažkokios visumos dalelė.

Sąmoningas savojo trapumo prisiėmimas veda į išganymą. “Kas stengsis išsaugoti savo gyvybę, praras ją”. Iš tiesų, šventųjų gyvenimas liudija, kiek daug energijos atsilaisvina, kuomet pritariame savajam trapumui ir net džiaugiamės juo. Juk Viešpaties “galybė geriausiai pasireiškia silpnume”.

Supratus savo gyvenimo stilių buvus tinkamu, savaime ateina ir savo paties gerumo pripažinimas. Iš čia sustiprėja savivertės jausmas.

Katalikiškasis dvasiškumas reikalauja išsiekvėjimo – kenozės. Tai paties Jėzaus kelias į Įsikūnijimą ir žmonijos atpirkimą bei žmogaus kelias į Dievą. Kristus “ištuštino (apiplėšė) save, priimdamas tarno išvaizdą ir tapdamas panašus į žmones”.

Kenozė – išsiekvėjimas ir yra svarbiausia piligrimo žymė. Keliauti – reiškia judėti iš vienos vietos į kitą: apleisti vieną ir pereiti į kitą, palikti tą, kurioje būta ir kur dabar esama. Slinkdami pirmyn, paliekame viską; sveikatą ir pinigų, brangius žmones ir nuosavybę, išvaizdą ar atmintį, vakardienos triumfą ar šiandienos lūžį. Vadinasi nusiskriaudimas yra esminis žmogiško ir krikščioniško piligrimo bruožas, daugiau ar mažiau panašus į Kristaus nusižeminimą. Bet tuštėti reiškia po truputį mirti. Tai gąsdinantis procesas. Dėl to žmonės mėslungiškai laikosi užsikabinę už vakar dienos. O laikytis vakar dienos – reiškia atsisakyti augti, gyventi.

Krikščionis auga Kristaus meilėje. Ten kenozės (eikvojimosi) pagalba jis save peržengdamas, pasiekia savipildų. Juk amžinasis gyvenimas prasideda dar žmogui gyvam esant. “O amžinasis gyvenimas – tai pažinti Tave, vienintelį, tikrąjį Dievą ir Tavo siųstąjį Jėzų – Mesiją” (Jn 17, 1-3).

“Pažinti” Šventraščio kontekste reiškia bendrą patirti ir aktyviai būti: būti mylinčioje bendrystėje su Dievu, su Jo žmogišku Įsikūnijimu žemėje, su kiekvienu darbu.

Dievas nėra idėja, o Gyvenimas, pilnutinis gyvenimas. “Jei čia ir dabar nesame šventi, tai tik dėl to, kad nesame pakankamai žmogiški. Neprivalome pamiršti, kad Malonei yra reikalingas derlingas, sveikas, natūralus dirvožemis, kad ji galėtų nešti vaisių” (N. Namara).

Malonė – tai jėga, kurią Dievas duoda atvirai širdžiai, trokštančiai padėti kitiems. Kiekvienas kančios palengvinimas tampa tarnavimu Dievui.

Žmonija, pasaulis kenčia, serga, ir juos reikia išganyti, išgelbėti. Įsikūnijimu Dievas ateina į šį pasaulį ir pašventina dangų ir žemę, žvaigždes ir žmogaus kūną. Jis tampa vienu iš mūsų. Žmogaus kraujas teka Dievažmogio gyslomis. Dievas trokšta, kad mes turėtume naują dvasią: “Iš tiesų sakau tau: kas negims iš vandens ir Šventosios Dvasios, neįeis į Dievo Karalystę” (Jn 3,5).

Dievo Dvasios įsiliejimas į mūsų būtį padaro kažką stulbinančio. Dievas nori, kad dvasia karaliautų mūsų gyvenime, kad materija taptų sudvasinta.

Per savo dvasią mes skleidžiam Dievo Dvasią kitiems. “Dvasios vaisiai yra: meilė, džiaugsmas, taika, kantrybė, malonumas, gerumas, ištikimybė, susivaldymas. Tokiems dalykams nėra įstatymo” (Gal 5,22).

Dvasios vaisiai yra žmogaus dvasios išraiška. “O jei vaikščiojame tiesoje – Šviesoje, kaip ir Jis yra Šviesa, mes bendraujame vieni su kitais” (1 Jn 1,2).

Mes turime pažinti žmogų pagal vieną kriterijų: Šventosios Dvasios dvelkimą, plūstantį

per jį. Jei taip žiūrėsi į žmogų, turėsi daugybę draugų ir būsi mylimas.

Krikščionybei kiekviena asmenybė yra unikali, todėl sielų persikėlimo idėja jai nepriimtina.

Krikščionybei persikūnijimas yra ne metafizikos, o dorovės reikalas. Čia turima omenyje sugebėjimas pasijusti kito žmogaus "kailyje", mylint, atjaučiant ir gailint jo – tai sugebėjimas "išeiti" iš savojo ankšto "aš", mokėjimas atjausti artimą, susiliesti su juo neprarandant savo individualumo.

Tas, kuris dovanoja save, tas ir gauna. "Tikra meilė neieško atlygio, bet kiekviena tikra meilė nelieka be atlygio" (šv. Bernardas).

Mūsų žemiškasis gyvenimas yra tam tikras raidos tarpsnis, nes žmogus yra galinga ir šventa būtybė. Tad mūsų bėgsmas per šį pasaulį yra svarbus mūsų amžinos dvasinės raidos ir saviraiškos tarpsnis. Nereikia kelių gyvenimų, ir vieno pakanka, kad galėtume atlikti tai, ką esame sumanę.

Negana to, jei žmogus nesusėjo ko padaryti, vadinasi, jis turės tam daug galimybių kituose būties klotuose.

Kelias begalinis, raida begalinė "būkite tobuli, kaip ir mano dangiškasis Tėvas yra tobulas", o tai reiškia, kad mūsų raida yra begalinė beribė ir kad šioje žemiškoje būties atkarpoje, prasideda kažkas labai svarbaus.

Tačiau nereikia manyti, kad sielos atsiskyrimas nuo kūno yra tik žmogaus išlaisvinimas. Ne, Dievas sumanė mus kaip būtybes, kuriose suvienyta materijos žaisme gamta ir nemirtinga Dvasia. Tai ir yra žmogaus Idėja, visuotinė kosminė žmogaus Idėja. "Aš – ryšys tarp pasaulių!" Štai ką žmogui reikia žinoti. Mes vienijame du pasaulius, todėl Bažnyčia ir moko mus apie "kūno iš numirusių prisikėlimą ir amžinąjį Gyvenimą".

Kūnui suirus, visi jo elementai išsiskirsto. Dvasia nesuyra.

Visa tai, kas sukaupta apie nemirtingumą nuo Platono iki kvantinės teorijos kūrėjo Šrėdingerio, nuo indų senovinių tekstų iki nū-

dienos filosofinių koncepcijų ir ypač medicinos pažanga, padariusi įmanomą reanimaciją (žmogus ėmė grįžti iš ten, kur atgal nebuvo kelio), – visa tai, mielieji, susiję su žmogaus prigimtimi.

Krikščionybės mokymas peržengia šias prigimties ribas. "Laukiu iš numirusių prisikėlimo ir būsimo amžinojo Gyvenimo". Taigi ne sielos nemirtingumo, o mirusiųjų prisikėlimo.

Krikščionybei nepaprastai brangu, kad žmogus yra įsikūnijęs, kad jis yra kūniška būtybė, kad Dievas sudvasino materiją, ir kūno žaismė, gamtos žaismė, šis įvairiaspalvis, materialusis pasaulis tapo prieglobsčiu žėrinčiai dvasiai.

Tapimas nematerialiu žmogumi yra ne tik išsilaisvinimas iš kūno negalių, bet ir trūkumas, yda, nes žmogus sumanytas kaip būtybė, jaugusi į medžiaginę visatą. "Aš – pasaulių ryšys" – sakė poetas.

Pasaulių ryšys, vadinasi, mumyse yra ir fizinis pasaulis, ir chemijos paslaptys, ir visi elementai, iš kurių sudaryta Visata. Dvasia per mus sudarė sąjungą su visa gamta – gyvąja ir negyvąja. Tad žvelgiant iš krikščionybės pozicijų, būtų klaidinga be išlygų pritarti garsiajai graikų koncepcijai, jog kūnas – tai kapas.

Apaštalas Paulius sako, kad kūnas – Šventosios Dvasios šventovė, vadinasi, ir šventenybė.

Gamta – tai ne kažkoks išbandymas mums. Ir dėl kūniškumo neturėtume nusiminti. Atseit kūnas – tarsi girnapusė, pakabinta dvasiai ant kaklo; išsiskyrusi su juo dvasia išsilaisvina ir nuskrenda kaip paukštis.

Ne, čia esama kažkokio didingo sumanymo: įkūnyta būtybė, dvasia, kuri, poeto žodžiais tariant, gali tapti gamtos mesijumi.

Mirusieji prisikels naujam gyvenimui, jie persikūnys. Žmogus iš principo sutvertas kaip įkūnyta būtybė, – ir tuo turi pasibaigti jo žemiškoji istorija.

Jeigu mirtis yra išvadavimo iš kūno momentas, tai jos negalime laikyti finalu, vainikuojančiu mūsų būtį. Finalas – tai "mirusiųjų

prisikėlimas ir būsimasis amžinas gyvenimas”.

Be abejo, galite paklausti, koks bus tas naujasis įsikūnijimas. Tai naujas žmogaus evoliucijos etapas pasaulyje. Evoliucijoje jau būta kelių svarbių etapų.

Kas tai – dvasinis kūnas?

Šiek tiek žinių apie jį suteikia prasidedanti atsiverti dvasinės būties realybė. Apie tai kalba apaštalas Paulius: “Sėjamas gendantis kūnas, kelias negendantis. Sėjamas prastas, keliasi garbingas. Sėjamas silpnas, keliasi galingas. Sėjamas juslinis, keliasi dvasinis”... Juk reikia, kad šis gendantis kūnas apsivilkėtų negendamybe, šis marus kūnas apsivilkėtų nemarybe (1 Kor 15, 51-55).

Kristus kalba: “Jei kviečių grūdas nekris žemėn ir neapmirs, jis pasiliks vienas, o jei kris ir apmirs, jis duos daug vaisių”. “...prisikėlė nei ves, nei tekės, bet bus kaip Dievo angelai danguje” (Mt 22, 30). “...mirusių prisikėlime neves ir netekės, taip pat ir mirti jie nebegalės, nes bus tolygūs angelams ir bus Dievo vaikai, būdami prisikėlimo vaikai”. (Lk 20, 35-36).

Ši tiesa pašalina ateities baimę, auksine aureole apgaubia fizinę mirtį – ji tik didžiulis virsmas – pasikeitimas.

Tai liudija ir žmonės, pergyvenę klinikinę mirtį, jie regėjo savo kūną, tačiau tai nebuvo įpastas kūnas, o permatomas, tik jo forma buvusi tokia pat kaip žmogaus kūno. Taigi, suirus materialiam kūnui, lieka tam tikras antras, giluminis kūnas. Ir kaip tik iš jo, tarsi iš sėklos, mestos žemėn, turės išaugti nauja forma.

Tačiau tai bus jau ne vien biologinė ar psichinė evoliucija, bet ir etinė, nes būsimoji žmogaus būtis labai priklauso nuo to, koks buvo jo gyvenimas čia, žemėje. Štai kodėl taip svarbu, ką žmogus veikia, ką galvoja, kas jis yra.

Nenagrinėsime to juridiniais terminais – nusikaltimas ir baudmė, šiuo atveju tai netinka. Kalbėsime apie savaiminius padarinius to, kas yra mūsų viduje, su kuo einame į būsimąjį gyvenimą.

Štai mes ir priėjome prie pačios dalyko esmės. Žmogus, patekęs į neįprastas sąlygas, netekęs visko, ką turėjo, savąjį “aš” galės išsaugoti tik tada, kai tas “aš” yra labai turtingas ir turtingas dvasiškai. Menkos dvasios žmogelis, išmestas iš įprastų gyvenimo vėžių, giliai kenčia, jis nežino, kur dėtis, jis neranda sau vietos, nes jo dvasia – nesubrendęs embrionas.

Mirdamas žmogus paima visa, kas jame yra, ką jis sukaupe. Ir tai labai svarbu, nes iš to sudaryta mūsų asmenybė. Apie tai reikia galvoti jau šiandien. Juo turtingesnis žmogus, juo daugiau jis davė žmonėms, juo gilesnė ir talpesnė jo dvasia, juo turtingesnė jo būtis net ir tuomet, kai jis miega. Tad štai – turtingos dvasios žmogus nemiega, jis budi, jis toliau dalyvauja žmonių, likusių žemėje, gyvenime.

Vienas iš Pasternako herojų mąsto, kur dėsis tie milijardai žmonių. Šis herojus menkai nutuokia Visatos dydį. Jeigu surinktume visus žmones, gyvenusius iki šiol, vaizdumo dėlei pabandykime juos sutalpinti vienoje vietoje, jie neužimtų nė dešimtadalio vienos galaktikos (vien “paukščių take” yra milijardai galaktikų).

Gali būti, kad Visata yra tokia milžiniška, kad ji skirta milžiniškai žmonijai. Tai didžiulis dar neapgyvendintas namas, todėl mums anksti sakyti, jog pernelyg ankšta, jog Kūrėjas neturės kur mūsų padėti. Jis turi vietos! Ne šiaip sau Jėzus sakė: “Mano Tėvo namuose daug buveinių...” (Jn 14,2). “Man džiaugias širdis, krykštauja siela, ir mano kūnas ramiai sau ilsės. Juk manęs nepaliksi numirėlių būste, Tu man, savo draugui, neleisi trūnyti. Man rodysi kelią, kuris į Gyvenimą veda, pilna man bus laimė prieš Tavo Veidą, Tavo dešinėj bus per amžius linksmybės” (Ps 15).

Mirties virsmas

Virsmas – egzistencinio lūžio taškas atveria etinės kultūros gelmenis, leidžia pažvelgti į Anapus, kur žmogui, esant čia, žemėje, beveik neįmanoma įžengti.

Gimimas, vestuvės ir mirtis – svarbiausieji gyvenimo įvykiai, iš esmės keičiantys žmogiš-

ką būtį.

Mirties ir gimimo atvejais susiduriama su tikrais egzistenciniais virsmis, kurių formulė: mirti – rimti, gimti – migti:

kinta priebalsinės konstrukcijos, o nepakitusi lieka balsė, atstovaujanti esmei.

Gimimo ir mirties virsmai tokie kritiški, jog mes dažnai juos laikome gyvenimo pradžia ir pabaiga – tokia regimybė.

Tačiau žmogus, išlikdamas savo esmėje, bet keisdamas pavidalą, šiuose rėmuose tik pereina kitos egzistencijos sąlygas.

Po virsmo kitas būties etapas nėra vien tik buvusiojo tąsa. Jis yra kitoks iš esmės, jau naujas aukštesnės kokybės gyvenimo tarpsnis.

Kiekvienas virsmas turėtų žmogų pakelti į naują kokybę, tačiau tam būtinas sėkmingas virsmo įveikimas.

Virsmas yra negrįžtami. Jų negrįžtamumas išreiškia kosminės raidos dėsni ir laiduoja evoliucinį žmogaus dvasios skleidimąsi.

Baltų kultūrą galima vadinti virsmo kultūra. Kadangi virsmas veda į naują, aukštesnę kokybę ir yra negrįžtamas, tai laikas įgyja etinį atspalvį, žmogus atsakingas už pragyentą laiką.

Įveikęs mirties virsmą, žmogus, vis labiau skaiستėdamas, kyla į dvasinę būtį. Šiame tarpsnyje jis eina į savo esmę, dievop – iki paties tyriausio skaiстumo.

Būties ir gyvybės reikšimosi dėsniai mokliškai pagrindžia kiekvieną dorovinį pamokymą ar etinę nuostatą.

Etinių – dorovinių nuostatų reikia laikytis ne todėl, jog kažkas prisakė, nurodė, o savo paties labui. Jeigu laikysime, kad Dievo duotose įsakymuose irgi išreikšti būties dėsniai, tai galima sakyti, kad formos prasme nuodėmė yra nusižengimas prieš įsakymus davusį Dievą. Bet iš tiesų nuodėmė yra priešprieša gyvybės reikšimosi dėsniams – kenkimas sau pačiam. Tokiu būdu iš šių dėsnių išplaukiančių dorovinių nuostatų laikymasis yra esmingiausias savęs teigimas.

Skaista – tai būsena, kai žmogus netapati na savęs nei su kūnu, nei su jausmais (pykčiu,

džiaugsmu), nei su mintimis, ar su savo veikse na. Ji yra sąmonės šviesos išlaikymas kritiškiausiais gyvenimo momentais. Tokie kritiniai gyvenimo momentai ir yra virsmai. Todėl skaista yra būtina sąmoningam svarbiausių žmogaus gyvenimo įvykių-virsmų įveikimui.

Jei žmogus artėja prie mirties nesąmoningai ir aptemusia sąmone, manydamas, kad tai jo gyvenimo pabaiga, tuomet jis iš tikrųjų, lyg biologinė gyvybė, patenka į Maros glėbį.

Tačiau jei žmogus mirtį pasitinka skaiстėdamas bei sąmonės šviesoje ir nujaučia, kas jo laukia, tai Maros sritis jam tampa dvasine būtimi. Šviesos karalijoje.

“Jei mes gimėme, tai ir mirsime, kad per mirtį eitume į gyvenimą. Argi tikėjimo šviesoje mirtis baisi? O ne!

Koks silpnas mūsų tikėjimas ir sąmonės šviesa! Mes bijom Mirties ir niekada už ją nedėkojam. Kodėl? Todėl, kad mūsų krūtinėse nedega Dangaus ilgesys, mes žengiam į rytdienos buveinę su baime ir nepasitikėjimu, nes nepažįstam Kristaus ir Jo gyvybės Evangelijos.

Natūrali baimė galima, nes kūnas bijo laukiančio suirimo. Tačiau turi persmelkti dvasia, tada ir Mirtis taps Šviesa.

Mielas Tėve, iš anksto priimu iš Tavo rankų manęs pasiimti ateinančią Mirtį. Žinau, ta valanda bus aukščiausia visiško neturto viršūnė. Nuo manęs pasitrauks visa, ką aš mylėjau, ką turėjau, kas jungė su šia žeme. Išėjimo valandą reiks pasitikti nuogai ir vienai, taip kaip ir gimimo valandą. Niekas negalės su manimi numirti. Mirti turėsiu viena. Tačiau, taip visiškai nuplikusi, aš sutiksiu savo Tėvą, Švč. Motiną ir mylimuosius, išėjusius pirma manęs... Tamsaus tunelio gale atsivers begalinės Šviesos erdvės, Tėvo Namų vaiskumas. Pamatysiu mėlą, ištiestas Rankas ir į jas pulsiau su begaliniu pasitikėjimu.

Tikiu, nuoširdžiai tikiu, kad Mirtis – ne pralaimėjimas, bet didysis laimėjimas. Už jos slenksčio prasidės amžinasis Gyvenimas, palaimintasis Dievo regėjimas”.

(Bus daugiau)

LIETUVIŲ GALI BŪTI VISUR

Antanas Saulaitis SJ

Užpernai jaunas gydytojas iš Lietuvos atvyko tobulintis didmiestyje (nesinori vardinti miesto, t.y. Čikagos), kuriame jau bent 127 metus yra lietuvių kilmės žmonių. Kone trečiam mėnesiui prasidedant, ligoninės koridoriuje išgirdo dvi gailėstingas seseris, besikalbančias lietuviškai. Nustebęs jas sustabdė ir prakalbino, nes nežinojęs, kad iš viso čia tos pačios tautybės vietinių gyventojų esama. Antra vertus, toli nuo Lietuvos gyvenantys pripratę savųjų ieškoti, o susiradę jaučiasi kaip giminės. Štai prieš lygiai 30 metų į I-ąją Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso stovyklą Dainavoje atskrido Argentinos atstovai. Neradę, kas jų lauktų, pasiėmė Detroito telefono knygą ir pradėjo lietuviškos pavardės ieškoti. Šv. Antanas jų pasigailėjo, ir netrukus pirmame ar antrame puslapyje rado pavardę, prasidedančią raidėmis "Aba—" Žmogus paskubom atvažiavo, svečius pasiėmė, restorane pavaišino ir Dainavon nugabeno.

Telefono knygose lietuviškų pavardžių var tyti pripratę visi, kurie darbo, mokslo ar atostogų reikalais keliauja nepažįstamon vieton. Neveltui San Francisco lietuviai ilgus metus buvo įrašę telefono abonentu "Lithuanian information" – telefoną atsakydavo dažniausiai namie būdamas pensininkas ir užmegzdavo ryšius.

Kartais lietuviai atsiranda nelauktai, ypač kai žmonės neatsargiai kalbasi, užmiršę, kad lietuvių kilmės žmonių gali būti visur. Šiaurės Vokietijos paplūdimyje kaitinasi nestipria širdimi varginama jauna moteris (kojos ištinusios). Praeina du vyrukai ir vienas kitam sako: "Tai kojėlės". Atostogautoja atšauna: "Jei nepa-

tinka, nežiūrėkite". Nuraudę nuskuba tolyn.

Pennsylvanijoje nuo 1831 m. sukilimo nemažai lietuvių kilmės žmonių. Anglies kasyklų sritį lankė lietuvis dvasininkas, taupumo dėlei vietoj restorano užėjęs į maisto parduotuvę užkandžių pirkti. Apžiūrėjęs stiklinėje lentynoje įvairias dešras, savo palydovui taria: "Toji supjaustyta dešra man nekaip atrodo". Iš pagarbos kunigui mėsaininkas patylėjo, o paskui palydovui taria: "Jei jam nepatinka, tegul neperka".

JAV šiaurės vakarų didmiestyje vyko visos šalies fizikų metinis suvažiavimas. Kaip mums įprasta, susitinka lietuviai pabendrauti. Visi penki vyrai nusprendė po posėdžių vakarienįti havajietiškame restorane. Meninė programa – pilvažokis, havajiečių senovinės tikybos likutis. Pagal tokių vakarinės programos užėigų paprotį, svečiai gali dainininkus, muzikantus ir kt. prie savo stalo pasikviesti, tai mūsiškiai tariasi "tą bobą" atsikviesti. Šokėjai besitartinant, pastebėjo: "Nėra tai bobai kėdės atsisėsti. Paimkime tai bobai kėdę nuo gretimo stalo". Maloniai prisėdusi, šokėja lietuviškai pasveikina: "Ačiū!" Menininkė, pasirodo, buvo tokių šokių mokytoja, o penkis mokslininkus (pagal teisingumą reikėtų sakyti "diedus") pasikvietė į savo namus, supažindino su savo vyru ir dviem sūnumis.

Hamburge dešimtmečiais lietuvius aptarnavęs kun. Vaclovas Šarka buvo Anglijos lietuvių skautų vasaros stovyklos kapelionu. Jam vis rūpėjo (tarp kitų darbų ir uždavinių) užstoti vienišus bėdon įkliuvusius lietuvius. Kaip tik netoliese kalėjime tupėjo jaunas lietuvis, nemokantis vietinės kalbos, negalintis pats ap-

siginti, neturintis į ką kreiptis. Kun. Šarka su savimi pasiėmė angliškai kalbantį palydovą vertėjauti, kai pas kalėjimo viršininką aiškino, jog kalinys nepavojingas ir jam jau rasta globosianti šeima Vokietijoje. Kovodamas už savo (ir tikrai nuskriaustą) žmogų, uolusis dvasis vadas aštriai kibina pareigūną, norėdamas užtikrinti kaliniui laisvę. Vertėjas, labiau nujausdamas britų stilių, kietuosius lietuviškus posakius pakeičia ne tiek jausmingais, kol galų gale kalėjimas lietuvių išleidžia. Einant pro vartus, angliškai nekalbantis kun. Šarka pastebi: „Tu tikrai sušvelninai mano žodžius...”

Brazilijoje gimusi trečios kartos lietuvaite atvyko į JAV įsigyti profesiją ir savo mėgstamoje srityje dirbti. Turėdama pati viena save išlaikyti, dirbo visą dieną, o pamokoms telikdavo kelios valandos. Mokslui nepilnai atsidavęs asmuo sunkiai studento vizą gauna, tai jauna studentė ilgai vargo, kol pagaliau iš krašto sostinės atėjo raštas su leidimu šalyje pasilikti. Oficialaus dokumento pabaigoje – jokio parašo. Tik paskutiniai žodžiai buvo lietuviški – „Laimingai”.

Kitąsyk lietuvių kilmės žmogus lankė savo amerikietį mokslo draugą Philadelphijoje, o šis pasiūlė vakarienauti pas savo bičiulį dailininką. Skulptorius svečiams parodė dirbtuvę, keletą pradėtų ir keletą užbaigtų medžio kūrinių, daug raižinių. Lietuviškos kilmės svečias, įsikalbėjęs apie religinio meno pasaulėjautą, pasijuto lyg esąs visiškai būdingo lietuvių dievdirbio akivaizdoje, visai nieko nemanydamas, nes dailininko pavardė škotiška. Tik vėliau paaiškėjo, jog motina buvusi Pennsylvanijos anglikasių lietuvių kilmės, o ryšiai su tautiniais dalykais jaunystėje nutrūkę. Kai namo sugrįžęs svečias atsidėkodamas pasiunčia lietuvių liaudies meno leidinį apie skulptūrą, dailininkas parašo: „Tai yra, ko aš visą gyvenimą ieškojau”.

Japonijos aerouoste išlipo Amerikos lietuvis prekybininkas ir įsėdo į taksį. Po kiek laiko, keleivis vairuotojui sušunka, „Sek tą automobilį” Vingiuotomis didmiesčio gatvėmis paskui

nežinomą automobilį skubiai lekia taksistas, kol galų gale sustoja prie gyvenamų namų. Keleivis iššoka, pribėga prie automobilio ir lietuviškai į jame dar sėdinčius kreipiasi. Pasirodo, pamatė „vytuką” (raudoną ir baltą stilizuotą Vyčio lipduką) automobilio lange. Kelerius metus Japonijoje gyvenanti Draugelių šeima pasikvietė pas save susipažinti.

Garsusis okeanografas Mažeika apkeliavo pasaulį ir kartą turėjo nakvoti Dramblio Kaulo Krante, vakarų Afrikoje. Viešbučio tarnautojas, matydamas baltąjį mokslininką ir manydamas, kad jam būtų malonu vakarą su panašiu praleisti, pasiūlė nuvažiuoti keliolika kilometrų į užėigą, kurios savininkas esąs „norvegas”. Po keleto žodžių abu baltieji suprato, kad jiedu gali lietuviškai susikalbėti. Viešbučio vadovas tarnavo prekiniam laivynui ir vėliau Afrikoje apsigyveno.

Lietuvius atranda ne tik suaugę, bet ir vaikai. Kai lietuviškos parapijos kunigai lankydavo lietuvių kilmės (dažnai tautiškai mišrias) šeimas, prie namų kiemo vartelių pirmą išėjusį pasveikindavo lietuvių kalba. Labai dažnai ir mažas vaiktis namų durų pusėn sušukdavo: „Mama, atėjo lietuviškas”.

Antrojo pasaulinio karo metu pietų Prancūzija nebuvo nacių užimta. Netoli Nicos kalneliuose gyvena Lietuvos atstovybės sekretorius Antanas Liutkus su šeima. Du sūnūs ir dukrelė žaidžia gražiam kieme. Prie vartelių pasirodo Užsienio legiono karys, su to vieneto būdinga uniforma, užkalbina vaikus. Vyresnysis sūnelis motiną pakviečia prie vartų, sakydamas: „Mama, tas žmogus kalba kaip mes”.

Dainavos stovyklavietėje dirbantys jaunučiai ateitininkų stovyklos darbininkai savo laisvą popietę nusprendė praleisti parduotuvių centre Ann Arbor miesto pakraštyje. Laukdami kino pradžios, vaikštinėja po parduotuves. Vienas gražiai skambino, tai muzikos instrumentų įstaigoje pardavėjai ir pirkėjai išklause malonaus koncertėlio. Kampe užtiko kitą labai įdomią parduotuvę – minkštų medžiaginių

gyvulėlių. Būdami lietuvių kilmės ir tuomi gamtos mėgėjai, drąsiai įžengė vidun, tarp savęs kalbėdamiesi, kaip nuostabiai įvairaus dydžio visokiausi gyviai pasiūti, koks žvėrelis kam patinka. Po kiek laiko prieina pardavėja ir lietuviškai sako: "Pasirinkite kiekvienas, kokį tik gyvį norite". Pasirodo, savininkė pradėjusi gyvulėlius savo dukrai siūti, paskui išvystė visą dirbtuvę, į knygas nusižiūrėjusi ir labai tiksliai pagavusi gyvūnams būdingą išvaizdą bei išraišką. (Kine nereikalavo už papildomus ramius žiūrovus užmokėti.)

Kartais lietuvių kilmės žmonės "sugauti" reikalinga spėsti pinkles, o papildyti užsienio lietuvių eiles svarbu, kad nedalyvautų vis tie patys, kai dauguma liktų be ryšio ar galimo ryšio, į kurį savo kilme ir Lietuvos reikalų labui turi teisę. Todėl metinėje pabaltiečio meno bei kultūros parodoje Sanpaulyje būdami jaunieji "Nemuno" ansamblio šokėjai išmoko lankytojus stebėti, ir kai koks jaunuolis ar mergina vis suka ir suka apie lietuviškus rodimius – užkalbinti (žinoma, vaikiną – graži lietuvaitė, mergaitę – mandagus vyrukas).

Indianos sostinė darbo sumetimais nusi-kraustė veikli lietuvių šeima. Nepažindami nė vieno tautiečio, sugalvojo Indianapolio laikraščio skelbimėlių puslapyje įdėti mažom raidytėm nebrangų pranešimą: "Jei būtute lietuvių kilmės ir norėtute su panašiais susitikti, esate pas mus kviečiami kavutės tokią dieną, tokią valandą". Kiek kavos išvirti, kiek žmonių gali ateiti? Turbūt kokius šešis puodukus kavos. Kai nustatytą valandą šeimnininkai duris atidaro, takelyje stovi 16 žmonių. Netrukus susibūrė į Lietuvius Bendruomenės apylinkę.

Buvo kūčių diena, o Vienoje atsiradęs ke liautojas suka galvą – "Negi liksiu vienas kūčioms, kai austrai tokio papročio neturi?" Lietuviams būdingu kuklumu prisiverčia iš telefono būdelės paskambinti vieninteliui turimam, nežinia kada iš kažkur nusirašytam telefono numeriui, užkalbina lietuviškai. "Ar esi labai užimtas ši vakarą? Gal galėtum pas mane

kūčių ateiti?" – klausia skambutį atsakiusi. Prie kūčių stalo besėdint dar paaiškėja, kad svečio motina buvo Austrijos sostinėje gyvenančios krikšto motina.

Žinoma, oficialiai visuomet reikia sakyti, kad "išėvija nyksta", "parapijos miršta", "už 10, 20 ar 30 metų nieko neliks". (Net ir lietuviškosios kapinės gali "mirti" – pvz., Šv. Kazimiero kapuose Čikagoje guli per 50.000 lietuvių kilmės palaikai, o kasdien prisideda tik trys; pajamų vos užtenka tarnautojus išlaikyti, o gyvieji nelabai skuba prie statistikos prisidėti). Todėl nenuostabu, kad Sidnėjaus gatve 1987 metais pasivaikštinėdami kalbasi Pasaulio lietuvių jaunimo kongrese dalyvaujantys Amerikos lietuviai ir punskietis. "Ką manai, ar kas nors už 10 metų čia, Australijoje, dar kalbės lietuviškai?", klausia europietis. Antrasis, Australijos dviejų šimtų metų sukakties proga šiek tiek su žemyno istorija susipažinęs, atsiliepia klausimu: "Ar manai, kad 1832 metais, kai čia atsirado pirmieji lietuviai, jie ėjo senamiesčio gatve ir vienas kito to paties klausimo klausė?"

Suprantama, kad po daugel metų lietuvių kalba nebus tokia tobula, kaip žodynuose ar Lietuvoje, ir vis mažiau žmonių lietuviškai užsieniuose kalbės, o bent kiek kalbantys temokės keletą žodžių kaip "labas", "gerai", "ačiū". Tai kartą pagal Brazilijos lietuvių savaitraščio "Mūsų Lietuvos" adresus buvo lankomi žmonės, ir korespondentas pasibeldžia į vienintelės lietuvių kilmės šeimos namus milijoniniame Amazonijos žiočių Belėm mieste. Pagal įprotį, pasveikina žodžiu "Labas", o pradžiugęs šeimnininkas pasikviečia vidun, pasodina ir dukrelę paprašo atnešti kavos. Ši mišrios ir 40 metų jokio kito lietuvio nemačiusios šeimos mergytė vietine kalba pasisiūlo, "Ar norėtute išgirsti – aš moku vieną lietuvišką dainą". Svečias būtinai prašo lietuviškai nemo kančios mergaitės dainą padainuoti. Ši be klaidos ir sklandžiai atpila visą Lietuvos himną, o paskui klausia, ką "dainos" žodžiai reiškia.

Kitąsyk lietuvių kilmės kunigas, skrisda-

A. Kezio nuotr.

mas iš pietinės Pietų Amerikos į šiaurinę, sumano dienas kitai sustoti Limoje, kur gyvena dar vienas laikraščio skaitytojas. Daug metų kitų lietuvių nesutikęs, dešimtmečius Peru sostinėje gyvenantis žmogus iš džiaugsmo globoja, kalbina, klausinėja, o vietiniams savo bičiuliams pirmą (ir, gaila, paskutinį) kartą sutiktą svečią pristato – „čia *mano* kunigas“. Keliautojas savo krepšyje vežėsi Urugvajaus lietuvių dr. Alfredo Stanevičiaus pagamintą žavingą lietuvišką koplytėlę, kuri taip ir Limoje liko.

Seminarijos lavinimosi bei auklėjimosi dalis – lankyti ligonius, senelius, mokyti vaikus ir kt. Prie kiekvieno senelio ar močiutės prieglaudoje prieini, kiek įmanoma pasikalbi, eini toliau. „Daug nesitikėk iš to senuko – jis jau protelį praradęs“, sako daugel kartų čia popietes praleidę klierikai. Į anglų kalba kreipinį „silpnos galvelės“ senas ligonis atsako lietuviškai. Pasirodo, JAV gimęs ir augęs, šeimoje pradėjęs pirmą lietuvių kalbą kalbėti, žiloje

senatvėje ir ligos nuvargintas, užmiršo angliškai, su visais patarnautojais bei slaugytojais kalbasi tik lietuviškai, o šie įžiūri silpną protą. Senelis visai normalus, malonus, puikiai atmintis šviesi, taip kad nežinia, ką kiti žmonės apie kartą per savaitę apsilankantį seminarijos studentą manė, kai šis valandą kitą su „protelį praradusiu“ smagiai svečiuojasi.

Vienas gan aukštas Katalikų Bažnyčios pareigūnas, sveikindamas eilėje stovinčius sąskrydžio dalyvius, prieina prie asmens, kurį balta sutana vilkinčio talkininkas pasauline kalba pavadina lietuviu. Daugeliu darbų bei rūpesčių nešinas, paprastai viena ranka ir akys na nežiūrėdamas pasisveikina, o ties šiuo lietuviškai prabyla: „O, lietuviai“ ir abiem rankom, tiesiai į akis žiūrėdamas, sveikina.

Belgijoje būdavo tokia „stotelė“, kuria pasinaudodavo Vasario 16 gimnazijos mokytojai ir mokiniai kaip ir kiti pakeleiviai. Benediktinių vienuolyne Naujajame Leuvene būdavo keturios lietuvaitsės, prieš 50–60 m. įstojusios iš Lietuvos. Belgės seselės nuo tos dienos pareigų lietuves vienuoles atleisdavo, kad galėtų kuo ilgiau su viešniomis ar svečiais pabūti. Sesuo Liucija Mačernytė savo svečią kartą palydėjo į senąją – dabar kitiems tikslams skirtą – Leuveno vienuolyną, kurį suremontuotą aprodė architektas. Kai ses. Liucija parodė savo buvusį kambarį, sąžiningasis architektas prisiminė, kad, ardydami lentynas, surado užkritisį laišką, kurį tuoj atnešė. Tai buvo paskutinysis iš brolio Lietuvoje 1945 m. gautas laiškas.

Jeigu sutikę kitą lietuvių kilmės žmogų jaučiame brangią giminystę, tai vis vien išmokome parduotuvėse, autobusuose ir kitur apdairiai lietuviškai kalbėti, kur bebūtume, ir kai kurie užsienio lietuviai turi slaptą ženklą, kai įtaria netoliese esantį tautietį – nykščiu ir smaližiumi sudaro kurčiųjų abėcėlės raidę „L“.

Žinoma, tokių nuotykių Lietuvoje nebūna, o danguje tikriausiai visų tautų žmonės bus kaip giminės, o net nebus pagundos kieno nors varžytis.

TIKINČIŲJŲ DVASINIS GYVENIMAS PERSEKIOJIMO METAIS

Kun. Lionginas Virbalas SJ

Tendencija apsiriboti vidiniu tikėjimu

Didžiausias kovos prieš religiją įkarštis buvo nukreiptas į išorinį tikėjimo pasireiškimą visuomeniniame gyvenime: naikinami religiniai ženklai, apeigos leidžiamos tiktai bažnyčių viduje, tikintiesiems draudžiama viešai praktikuoti savo tikėjimą. Ateizmo platintojai griežtai reaguodavo net į kryželį ant kaklo, persižegnojimą viešoje vietoje, ar “sudiev” ištariamą. Tie, kurie dirbo nors kiek atsakingesnį darbą, o dažnai net ir mokiniai, buvo persekiojami vien už ėjimą į bažnyčią, nors to nedraudė joks įstatymas. Net turistinis bažnyčios aplankymas buvo laikomas nelojalumo valdžiai ženklu. Tikėjimas ir visos jo apraiškos turėjo būti išstumtos už visuomeninio gyvenimo ribų ir pamažu sunaikintos. Tačiau ateistinis persekiojimas galėjo paliesti tik viešąjį žmogaus gyvenimą, bet ne jo vidinius įsitikinimus. Tokiomis sąlygomis tikėjimas vis labiau darėsi tik vidinis, dažniausiai stropiai slepiamas nusiteikimas. Tatai būtų pozityvus reiškinys. Tikėjimas yra žmogaus vidaus apsisprendimas, o ne vien išorinis priklausymas tam tikrai bendruomenei. Ateistinis persekiojimas, pats to nenorėdamas, paskatino tikėjimo interiorizaciją. Net tie, kurie neturėjo galimybės išnagrinėti, išstudijuoti krikščioniškųjų tiesų, tikėjimą priimdavo kaip neginčijamą vertybę. Toks apsisprendimas už tikėjimą vyko daugiau ne pasitelkiant protą, bet širdį. Daugeliui vyresnės kartos katalikų ir daliai jaunimo tikėjimas buvo lyg sudėtinė būties dalis. Todėl ateistinė argumentacija mažai galėjo paveikti. Tikėjimas tokiems žmonėms teikė stiprybės, tikėjimą jie palaikė gyvą visuomenėje.

Deja, stipri tendencija apriboti tikėjimą

vien vidiniu nusiteikimu, kuris neturi jokios išraiškos praktiniame gyvenime, atnešė ir nemaža žalos – buvo suardytas tikėjimo ir gyvenimo vieningumas. Išorinis, viešasis gyvenimas vyko pagal savo reikalavimus, ateistinės valdžios nustatytu būdu. Tikėjimas, kaip maža kibirkštėlė, glūdėjo sielos kertelėje ir negalėdamas viešai pasireikšti pamažu geso. Jis vis mažiau turėjo įtakos žmogaus elgesiui, jo santykiams su kitais, vidiniams apsisprendimams. Kitiems tikėjimas išliko tik kaip tam tikras folkloras. Daugelis dar stengėsi išlaikyti katalikiškų šeimų tradicijas: nors ir slapta, krikštijo vaikus, tuokėsi bažnyčiose, retkarčiais priimdavo kitus sakramentus. Tačiau be didesnio tikėjimo pažinimo šios apeigos negalėjo atnešti daug dvasinės naudos, o kartais virsdavo tikru formalizu. Vidinio ir išorinio gyvenimo suskilimas darė neigiamą įtaką jaunimui, ieškančiam tiesos, nemokančiam ir nenorinčiam gyventi “dvilypio” tėvų gyvenimo: sielos viduje tikėti, o išoriškai rodytis netikinčiam.

Smarkus viešo bažnytinio gyvenimo varžymas taip pat paskatino katalikiško pagrindžio susikūrimą. Pati ateistinė valdžia suprato, kad prievarta religijos atžvilgiu gali duoti priešingus rezultatus. Į pagrindį nustumta Bažnyčia veikia nevaržomai, ir režimas nebegali jos kontroliuoti ir sekti. Tačiau katakombinė veikla yra kraštutinė priemonė, kai nebelineka jokios kitos išeities. Visiškas savęs išstūmimas iš viešojo gyvenimo sumažina galimybes pasiekti visus žmones. Todėl net juodžiausiomis Stalino–Berijos persekiojimų dienomis Katalikų Bažnyčia Lietuvoje nemanė pereiti į katakombas. Visais ateistinio persekiojimo metais Bažnyčia veikė dvejopu būdu: viešai ir slapta.

Nors šitoks veikimas kėlė tam tikrą įtampą, be abejo, labai kurstomą pačios valdžios, tačiau atnešė ir daug naudos. „LKB Kronika“ taip įvertina šią padėtį... „katakombinėse sąlygose veikianti Bažnyčia nekludavo oficialiai veikiančiai vietos Bažnyčiai, nesiekia ardyti jos drausmės ar ją skaldyti, bet kaip įmanydama stengiasi papildyti jos veikimą. Kiek galėdama ji palaiko ganytojų autoritetą, stengiasi išsikovoti sąlygas laisvai veikti, gina ganytojus nuo valdžios persekiojimo ir prievartavimo, užkerta kelią klaidinantiems jų pareiškimams”.

Labai svarbu, kad pagrindžio leidinys parbrėžia ganytojų autoritetą. Katalikų Bažnyčios hierarchinė struktūra turi esminę reikšmę. Tik pašventintieji tarnai teikia išganymui būtinus sakramentus. Todėl visuomet gyvybiškai svarbu palaikyti vyskupų bei kunigų šventinimų tęstinumą ir ryšį su Apaštalų Sostu. Be popiežiaus negali būti teisėtai pašventintas joks vyskupas. Toks dogminis pagrindas lėmė ir Vatikano Rytų politiką. Katalikų Bažnyčia nėra koks slaptas kultas, o regima bendruomenė, katakombos nėra normalus jos veikimo būdas. Iš visų režimų Bažnyčia reikalauja galimybės laisvai vykdyti savo pasiuntinybę. Net su labiausiai tikėjimui priešiškais asmenimis buvo stengiamasi palaikyti oficialius santykius. Ši laikysena Katalikų Bažnyčią iš dalies daro labiau pažeidžiamą už kitas krikščioniškas bendruomenes. Tačiau hierarchinė struktūra ir vietos Bažnyčios priklausymas visose tautose pasklidusiai ir drauge virš jų esančiai Bažnyčiai katalikams teikė ypatingą stiprybę kovoje su valstybiniu ateizmu.

Tikėjimo proveržis į išorę

Šalia dalies tikinčiųjų polinkio apsiriboti vien vidiniu tikėjimu, išryškėjo ir priešinga tendencija – troškimas savo tikėjimą reikšti viešai. Iš dalies tai buvo reakcija į ateistų pasitangą išstumti tikėjimą iš viešojo gyvenimo, tačiau šį siekimą žadino ir gilus krikščionybės esmės suvokimas. Iš tikrųjų krikščionybė nega-

li pasilikti vien teorinių svarstymų srityje, Ji turi aktyviai reikštis konkrečiame gyvenime ir visą jį perskverbti. Po Dievo Sūnaus išikūnijimo materialusis regimasis krikščioniško tikėjimo pradai nėra vien neišvengiama žemiškosios egzistencijos būtinybė, o realus kelias į susivienijimą su Dievu. Per Kristaus įsteigtą ir regimą formą turinčią Bažnyčią vykdomas Dievo išganymo planas. Dievo malonę teikiantys sakramentai taip pat turi materialų elementą. Todėl sąmoningesni tikintieji taip atkakliai stengėsi apginti teisę viešai praktikuoti savo tikėjimą ir turėti viską, kas tam yra būtina.

Pastangos žūtbut išsaugoti tai, ką ateistinis režimas mėgino atimti, paliko pėdsakus Bažnyčios gyvenime. Lietuvoje tikintieji labiau nei kitur yra prisirišę prie išorinių religijos formų, kurias taip herojiškai gynė. Jos tikrai buvo brangios ir vertingos tuo metu, kai reikėjo atsilaikyti prieš persekiojimą, tačiau atnešė jam tikrą sustabarėjimą ir formalizmo pavojų. Su tomis išorinėmis formomis taip susigyventa, kad bet koks bandymas jas keisti nesąmoningai laikomas tikėjimo griovimu. Tai sunkina liturgijos reformą Bažnyčioje, daro ją skausmingesnę negu kitur.

Kryžius – pagrindinis krikščionybės ženklas. Jis simbolizuoja kančią, mirtį, bet taip pat ir viltingą prisikėlimą. Ateistinio persekiojimo metu kryžius geriausia atitiko laiko dvasią. Be to, Lietuvoje nuo seno gyvavo tradicija statyti kryžius pakelėse, prie sodybų, kapinėse. Ne veltui Lietuva buvo vadinama Kryžių žeme. Suprantama, kad ateistai labiausiai stengėsi išnaikinti šiuos krikščionybės ir krikščioniškosios Lietuvos ženklus, o tikintieji atkakliausiai juos gynė.

Ateistinis režimas visiškai neleido statyti naujus kryžius. Tikintieji negalėjo pastatyti kryžiaus net prie savo namų ar šventoriuje. Čia buvo aiškus ateistinio persekiojimo apgaulingumas. Buvo aiškinama, kad kryžių ar koplytstulpį galima statyti tik su architekto leidimu, bet nė vienas architektas neturėjo teisės tokio

leidimo duoti. Todėl baudžiama buvo už “sava-
vališką” pastatymą. Tikinčiųjų pastangos staty-
ti kryžius ir juos apginti nuo sunaikinimo rodo,
kad buvo branginamas šis simbolis. Jis vadina-
mas “krikščionių vėliava”, o jo griovimas reiškia
visų krikščionių įžeidimą. Kryžius tiesiog
sutapatinamas su tikėjimu. “LKB Kronika”
džiaugiasi išgriautų kryžių atstatymu ir taip jį
įvertina: “Lietuvio tikėjimas yra stipresnis už
piktadarių ranką”. Kryžius palaiko tikėjimo
drąsą visuose išmėginimuose: “su kryžiumi
nebaisu nors ir į velnių būrį žengti”. Kryžiuje
labai glaudžiai sueina tautiškumas ir religija,
jis vadinamas net tautos gyvastingumo ženklu.

Kryžiai tam tikrose vietose statomi prašant
Dievo malonių ar dėkojant už gautąsias”. Kar-
tais jie iškyla tam tikroje, dažnai legendomis
apipintoje vietoje. “LKB Kronika” aprašo
Agailių baudžiauninkų – kankinių kapines,
Kairiškių senkapį, vadinamą Apžadų kapeliais,
Panų kalną. Garsiausia iš tokių vietų, tapusi
katalikiško pasipriešinimo ateistinei savivalei
simboliu, yra Kryžių kalnas. Kaip tik bandy-
mai sunaikinti jį padarė dar brangesnį ir dar
labiau išgarsino. Dėl patirtų nusiaubimų ir
žmonių kančių, kuriuos ženklino pastatyti
kryžiai, šis kalnas tapo “lietuviškąja Golgota”.
Šis pavadinimas yra labai prasmingas. Dažnai į
Kryžių kalną kryžiai buvo nešami ant rankų ir
tik tada čia pastatomi. Juos nešė ne vien prašy-
mų intencijomis, bet kaip “permaldavimą” už
kryžiaus panaikinimą, už mūsų Tautos nuodė-
mes Išganytojui. Nešė kryžių kaip pergalės
ženklą”. Taigi kryžius Lietuvos katalikams bu-
vo ne vien paprastas krikščionybės simbolis ar
skausmo ženklas, bet visuomet priminė Kris-
taus Kryžių, jo mirtį ir nuo jos neatskiriamą
Prisikėlimo triumfą. Kryžius buvo išganymo
priminimas ir pasireiškimas, o kartu gėrio ir
tiesos pergalės, nemirtingumo pažadas, nesu-
naikinamos vilties užtikrinimas.

Bažnyčia. Būdingas Lietuvos kataliko
bruožas – pagarba šventoms vietoms: bažnyči-
ai, koplytėlėms, kapinėms. Katalikai visada

stengėsi šias vietas tinkamai prižiūrėti. Religi-
jos persekiojimo metais pastoracinis darbas
buvo smarkiai varžomas, todėl buvo galima
daugiau rūpintis pastatais. Tačiau ir čia atsirad-
davo įvairių kliūčių. Valdžios pareigūnai vi-
saip trukdydavo atnaujinti bažnyčias, neduoda-
vo leidimų jas remontuoti. Pogrindžio spauda
plačiai aprašo tikinčiųjų kovą dėl teisės melstis
sutvarkytoje bažnyčioje.

Tikintiesiems bažnyčios pastatas nėra vien
paprasta kulto vieta, bet tam tikra prasme yra
išorinė tikėjimo išraiška. Dėl to taip jautriai
reaguojama net į tokį dalyką kaip filmavimas
šventoriuje ar bažnyčioje, ypač jei kuriamas
filmas turi antireliginį atspalvį. Tikintys žmo-
nės negalėjo susitaikyti su tuo, kad kai kurios
šventovės buvo uždarytos ir išniekintos. Ne tik
klaipėdiečiai, bet ir visos Lietuvos katalikai
ištvėrmingai kovojo dėl klastingai atimtos baž-
nyčios grąžinimo. Per kelis dešimtmečius para-
šyta daugybė skundų ir pareiškimų aukščiausio-
sioms valdžios įstaigoms, surinkta šimtai tūk-
stančių parašų. Pogrindžio spauda dažnai pri-
mindavo ir kitas uždarytas bažnyčias bei ko-
plyčias. Tikintieji neidavo į uždarytose bažny-
čiose vykstančius renginius, nes tai būtų buvę
lyg bendradarbiavimas su išniekintojais.

Išoriniai tikėjimo ženklai. Lietuvos
katalikams brangūs ir kiti išoriniai tikėjimo
ženklai. Ateistinis režimas, stumdamas religiją
iš viešojo gyvenimo, buvo uždraudęs skambinti
varpais. Varpų gausmas labai akivaizdžiai
primena, jog Bažnyčia dar gyva. Dėl to tiki-
tieji rūpinosi, kad tas draudimas būtų atšauktas,
rėmėsi net Konstitucijos garantuojama sąžinės
laisve.

Paprasčiausias religinis ženklas – persižeg-
nojimas, tačiau viešoje vietoje, pavyzdžiui, val-
gykloje, taip pat draudžiamas. “LKB Kronika”
mini tikinčių vaikų persekiojimą dėl ant kaklo
nešiojamų kryželių, medalikėlių. Kalinys reika-
lauja grąžinti jam atsiųstą religinį paveikslėlį ir
dėl to eina net į karcerį. Kitas suimtas reika-
laujat teisės turėti su savimi Šventąjį Raštą,

maldyną, rožinį. Žada badauti, jei jo prašymas nebus patenkintas. Šie dalykai turėjo būti tikrai labai vertinami, jei dėl jų nebuvo bijoma susilaukti griežtų bausmių.

Ypatingą reikšmę įgavo kova dėl religinės spaudos. Sovietinės okupacijos metais buvo uždaryti visi religiniai žurnalai ir laikraščiai, išleista tik labai mažai būtiniausių liturginių knygų. Jų neužteko net aktyviausiems parapijiečiams. Spaudos draudimas atnešė didžiausią skriaudą. Mažai kas galėjo geriau pažinti tikėjimą, skaityti Šventąjį Raštą. Tai neigiamai veikė katalikų sąmoningumą. Tačiau daugiausia katalikai sielvartavo dėl katekizmo ir maldaknygių stokos. Maldaknygė Lietuvoje turėjo ilgą ir seną tradiciją. Nuo praėjusio amžiaus antrosios pusės, kai buvo kovojama dėl lietuviškos spaudos lotyniškais raidėmis, pamaldžiam lietuviui maldaknygė tapo labai svarbi. Iš jos buvo ne tik meldžiamasi, bet ir giedama. Į ateistinio režimo metais leidžiamas malda-

knyges stengtasi įdėti kuo daugiau giesmių tekstų. Draudimas leisti maldaknyges priimamas kaip pasikėsinimas į pagrindines tikinčiųjų teises ir kaip didžiausia skriauda. Maldaknygės pradėtos spausdinti pogrindžio sąlygomis. Žmonės, kurie tam darbui atsidėjo nebijodami kalėjimo, buvo įsitikinę, kad taip geriausiai galės pasitarnauti Tautai ir Bažnyčiai. Tokios spaudos leidimas buvo lyg misijų darbas.

Tikintieji neturėjo ir Šventojo Rašto, tačiau ateistinio persekiojimo metais jis nebuvo daugintas didesniu tiražu kaip maldaknygės. Ilgą laiką izoliuotos Lietuvos Katalikų Bažnyčios nepasiekė visuotinėje Bažnyčioje įsigalinančios teologinės tendencijos ir dauguma tikinčiųjų neįvertino Šventojo Rašto reikšmės dvasiniame gyvenime. Be to, pogrindžio sąlygomis lengviau išleisti mažesnes knygeles. Dėl to maldaknygės ir buvo reikšmingesnės už Šventąjį Raštą.

■ Rugsėjo mėn. pradžioje pop. Jonas Paulius II lankėsi Vengrijoje ir Prancūzijoje.

Ateitininkų federacijos nepaprastoji konferencija, kurioje bus renkama Federacijos vadovybė, svarstomi organizaciniai reikalai, įvyks Kaune 1997 m. sausio 3-5 d.

■ “Lietuva – Marijos žemė” – tai L. Šinkūnaitės ir kun. D. Jasulaičio sudarytas albumas, kuriame surinkti Lietuvos bažnyčiose esantieji Marijos paveikslų atvaizdai. Jų čia yra apie 80. Albume pateikiama labai rūpestingai surinkti duomenys, kas tuos paveikslus nutapė, kada ir kokie atnaujinimai padaryti.

■ Kun. Arvydas Liepa MIC, pakviestas klebono kun. J. Kuzinsko, atvyko iš Lietuvos ir rugsėjo 7 - 15 d. vadovavo Šiluvos atleidams Švč. M. Marijos Gimimo parapijoje Marquette Parke, Čikagoje, kur aukojo šv. Mišias ir sakė turiningas pamokslus.

■ Kun. Ignas Barnabas Mikalauskas OFM mirė birželio 29 d. Toronte, Kanadoje.

■ Šiais metais Prancūzijoje bus 1500 m. sukaktis nuo karaliaus Chlodvigo I krikšto. Jo krikštas reiškia ir Prancūzijos krikštą. Iškilmingą šio įvykio minėjimą apvainikuos pop. Jono Pauliaus II apsilankymas Prancūzijoje, Reimso mieste, rugsėjo 21 d.

■ Kun. Donald Petraitis MIC, marijonų provincijolas, dvi savaites, o kun. Vytautas Bagdanavičius MIC kiek ilgiau rugpjūčio mėnesį lankėsi Lietuvoje. Kun. V. Bagdanavičius rugpjūčio 3 d. Vilniaus arkikatedroje aukojo iškilmingas šv. Mišias savo kunigystės 60 m. sukakties proga.

Galutinis brendimas senatvėje

Kęstutis A. Trimakas

Spaudai baigiama ruošti nauja Kęstučio A. Trimako knyga "Asmenybės raida gyvenime: Egzistencinio apsisprendimo psichologija". Joje, ryškinant apsisprendimo reikšmę, svarstomas žmogaus vystymasis nuo kūdikystės iki mirties. Iš tos knygos čia spausdinama ištrauka apie senatvę.

Paskutinis žmogaus brendimas vyksta senatvėje, maždaug sulaukus 70 metų amžiaus, ir tęsiasi iki mirties. Tame laikotarpyje vyksta svarbus ir galutinis vidinis "susitvarkymas", kurio rezultatas jei teigiamas, yra vidinė darna, o jei neigiamas – vidinė nedarna. Vidinę struktūrą lydi atitinkanti nuotaika: jei vidinė struktūra yra darni, tai juntama gili, džiugi, padėtimi patenkinta ramybė; o jei nedarni, tai ją, ypač artėjant mirčiai, lydi neviltis ir desperacija.

Šioje pakopoje susitvarkymas vyksta trejopu atžvilgiu: 1. praeities, t.y. visa, kas gyvenime jau įvyko, 2. dabarties, t.y. visa, kas šiuo metu, senatvėje, atsitinka ir 3. ateities, t.y. tai, kas dar įvyks, ypač mirtis.

Praeitis

Senatvėje žmogus dažnai prisimena "senus laikus" – kas šiaip atsitiko, kas gera, kas bloga. Labiausiai gal galvoja apie smagius įvykius. Tai savotiška pramoga. Jei jis dėl to viduje tvirtesnis, jei jame kyla dėkingumas, jei sprendžia, jog buvo prasminga gyventi, tai prisideda prie jo vidinės darnos ir ramybės. Senatvėje bręstantis žmogus vis dėlto prisimena ir tai, kas gal praityje nebuvo taip smagu: kas blogo atsitiko ir ką jis padarė blogo. Kai kurie stambesni dalykai iškyla savaime. Reikia būti sau atviram, neslėpti nuo savęs, jei tai kaltė – apgailėjus, susitaikius, sąžinė nurimsta, ateina ramybė –

plyšys užtaisomas, atsiranda darna. Darna atsiranda ir tuo atveju, jei yra dar užsilikęs pyktis ar neapykanta kitam už padarytą žalą ar iškilusį konfliktą, ir tada mintyse atleidžiama ar susitaukoma.

Jei ne anksčiau, tai bent senatvėje gali vykti savo vidaus valymas, švarinimas, nuo kaltės jausmo, nuo rusenančio pykčio ar pavydo, ar neapykantos. Destruktyvūs jausmai būna į vidų įnešę tamsos, erzelio, atplyšimo nuo kitų ir skilimo savyje. Kol jie neišvalyti, tol nešvara lieka ir drumsčia vidų. O jei jiems leidžiama užimti dėmesį, jie užtemdo šviesą, neramina širdį ir kelia kartėlį.

Dabartis

Senatvės laikas su ribojimais, trūkumais gali būti ne tik nemalonus, bet ir skaudus. Reikia daug kantrybės ir netgi pastangų kuo mažiau kreipti dėmesį į savo opas, kiek galima dėmesį ir rūpestį nukreipti į kitus. Kitaip apie savo bėdas tegalvojant ar vien savo sveikata užsiėmus, kraunasi neigiami jausmai, sunkėja nuotaika, senatvė darosi sunkiai pakenčiama.

Daug yra tiesos posakyje, kad ne vien nuo to, kas atsitinka, bet, didele dalimi, ir nuo to, kaip žvelgiame į tai, kas atsitinka, priklauso, kaip mes jausimės. Ir į sunkumus galima žvelgti ne pesimistiškai. Tada lengviau juos pakelti. Juos pakeliant, jie priimami; tada priimama ir

senatvė, ypač sunkioji jos dalis. Tiesa, priimti reikia ir senatvės malonumus, nors jų tektų ir "su žiburiu" ieškoti. Bet kas ieško, tas atranda. Taip žmogus vidinę darną ir ramybę atranda ypač tada, kai derinasi su esama padėtimi – su tuo, kas joje teigiama ir kas neigiama.

Mirtis

Panašiai yra ir su mirtimi, trečiaja ir sunkiausia senatvės tikrove. Tačiau ir jos atveju labai priklauso, kaip į ją žiūrima ir kaip ji pasitinkama. (Erikson'as jos plačiau nesvarstė.) Šioje knygoje ji bus svarstoma savo vietoje – pabaigoje, laikant ją, kaip ir dera, paskutine žmogaus brendimo pakopa.¹

Prasmingo gyvenimo pasekmė

Vidinė darna – tai prasmingo ir kryptingo gyvenimo viršūnė. Gyvenimas buvo su tikslu ir buvo eita ir gyventa to tikslo kryptimi. Pasiiekta darna tarp savęs ir gyvenimo tiek, kiek jis jau gyventas, kiek gyvenamas ir kiek dar liko gyventi, net ir jo baigmė.

Visi ankstyvesnieji žmogaus "amžiai" galėjo prisidėti prie šio galutinės fazės vaisiaus, kiekviena stadija krovė savo vaisius. Ypač svarbi buvo jaunystė, sudaranti ego identitetą, svarbus buvo viduramžio savikritiškas persiorientavimas į vidaus pasaulį, svarbus plėtojamas gimdymumas.

O senatvėje, atsistojęs ant visų ankstyvesnių įgytų laikysenų, vyresnio amžiaus žmogus priima save, kitus artimus, tėvus, artimuosius, praėjusį gyvenimą (susidorojant su blogiu, susitaikant, toleruojant, visa panaudojant gėriui), laimėjimus ir nepasisekimus, sunkumus ir džiaugsmus, visus išgyvenimus – bent paskutiniame etape iki pilnumo. Tad ir tai, kas dabar vyksta senatvėje. Ir tai, kas dar liko – mirties neišvengiamybė.

Daug patirties, daug išminties, daug susikaupusių išgyvenimų. Ir artėjančios mirties akivaizdoje sugebėjimas neišvengiamą mirtį pasitikti be didelio nusivylimo ir be kartumo.

Pajutus savo gyvenimo prasmę, patiriama: 1) ramybė, 2) susitaikinimas, 3) ryškesni ryšiai su kitais, buvusiais ir esamais brangiaisiais, 4) pasitenkinimas 5) dėkingumas (tėvams, tiems, kurie gyvenime buvo kartu, ir Dievui), 6) lengviau prileidžiama amžinybės galimybė.

Neprasmingo gyvenimo pasekmė

Jei jaunystėje (ar ir vėliau) nebuvo surasta savęs tapatybė su vertingais tikslais, kurių verta siekti, jei progos ir galimybės buvo iššvaistytos besiblaškant ar bemedžiojant malonumų, jei jaučiame, kad praleistas gyvenimas buvo bergždžias, tai negalima šiame senatvės etape patirti darną, o vyrauja nusivylimas, kartumas, mirties baimė ir desperacija.

Pajutus savo gyvenimo beprasmybę, atsiranda: 1) neramumas (nes mirtis artėja ir nebėra laiko ką padaryti ar pakeisti), 2) nuogaštavimas dėl artėjančios gyvenimo pabaigos, 3) nesusitaikoma su senatve: metamasi į išsiblaškimus, vengimą kitų (arba jie tėra proga išsiblaškyti) ar siekiama sau įrodyti, kad amžinai gyvens (t.y. užsimerkiama mirčiai) 4) jaučiamas kartumas ir pyktis (ant savęs ir kitų), griaužiamasi praleidus progas ar kaltinami kiti (pavyzdžiui, tėvai).

Senstančiųjų padėtis

Pakitusios socialinės sąlygos

Vakarų pasaulyje pasikeitė senų žmonių socialinė padėtis. Viena: anksčiau nedaug žmonių pasiekdavo senatvę, o dabar jų daug daugiau. Antra: anksčiau visuomenė labiau gerbdavo senus žmones. Dabar į juos žiūrima kaip į nenaudingus, todėl ir nereikalingus.

Dabar daugiau senų žmonių, negu anksčiau. Senovėje mirtingumas buvo daug didesnis. Žmonės mirdavo anksti gyvenime ir beveik niekas nepasiekdavo tikros senatvės. Kad ir prieš 150 metų padėtis buvo tokia. JAV-ėse 1850 m. gimus naujagimiui, vidurkiu tikėtasi, kad jis gyvens 40 metų. Praėjus vienam šimtmečiui, 1950 m. tikėtasi, kad naujagimis gyvens 50

metų. O 1970 m. – tikėtasi, kad naujagimis gyvens 70 metų. Šiais laikais daug daugiau žmonių ilgiau gyvena, tad ir visuomenėje yra daugiau senų žmonių.

Antra vertus, pasikeitė žvilgsnis į senatvę ir senus žmones. Anksčiau ji buvo labiau gerbiama, negu bet koks kitas mažius. Kiti, dar nepasenę, pasipudruodavo plaukus ir nešiodavo senesniųjų stiliaus drabužius, kad būtų palaikomi senesniais ir susilauktų daugiau pagarbos. Ir niekas senų nevarydavo į pensiją: beveik visi (t.y. 90%) ministrai ir valdytojai mirdavo tebebūdami savo pareigose. Tačiau šiais laikais padėtis yra kitokia. Materialistinė visuomenė vertinami jauni ir produktyvūs žmonės, pajėgūs dirbti, nes darbu uždirbami pinigai. Neva vertinamas išėjimas į pensiją kaip darbo karjeros viršūnė, o tačiau pensijon išėjusieji iš tikro, kaip nedirbantieji, nevertinami. Tad pensijon išėjimas dažnai laikomas senatvės pradžia, ir kartu pensininkas jaučiasi nebedarbingas, nebereikalingas, nebe produktyvus, bevertis. Nemaža pensijon išėjusių pergyvena depresiją ar krizę.

Todėl, kas tik gali, Vakaruose kabinasi į darbą. Vienas Teksaso biznierių išreiškė pasibaisėjimą (gal charakteringa veikliams žmonėms): “Aš išprotėčiau, jei išeičiau pensijon. Kaipgi parduotuvė išsilaikytų ir ką aš daryčiau? Eiti pensijon? – Niekada!”

O tačiau yra išmintingų žmonių ir kitaip galvojančių. Štai buvęs JAV prezidentas gen. Dwight Eisenhower’is pasakė: “Būsiu labai patenkintas, kai ateis laikas, kada galėsiu išeiti pensijon, atsileisti ir leisti kitiems rūpintis biudžetu ir visais kitais reikalais, vis besirandančiais ant mano rašomojo stalo”.

Psichologiniai pokyčiai senatvėje

Atminties atžvilgiu: atmintis neseniai įvyksiems dalykams susilpnėja, o seniau įvyku-

siems dalykams – gerokai paaštrėja (ypač jei kada nors gyvenimas buvo sėkmingas). Tuo būdu lyg tai nusikreipama nuo dabarties skausmingumo. Kiti požymiai: daugiau jautrus, su polinkiu kivirčytis ir įtarti (būti paranoiškais), o taip pat – būti labiau puolančiais – dėl savo nesaugumo. Aplanko ir lengva depresija – iš vienišumo ir atsiskyrimo, o taip pat neaiškus nuogastavimas, kilęs dažnai dėl to pat amžiaus žmonių, ypač giminių, mirimo.

Be to, sulėtėja metabolizmas, t.y. sumažėja galia pagaminti fizinę energiją aktyviam gyvenimui. Tada senstantieji nebeturi tiek energijos, greičiau pavargsta ir tampo mažiau atsparūs ligai. 2

Išvados apie senatvę

JAV-ių krašto taryba senatvės reikalams 1962 m. paskelbė šias mokslu ir patirtimi paremtas išvadas apie senatvę:

1. Senėjimas yra visiems normali žmogiška būseną, nors šiek tiek skiriasi pagal asmenų skirtumus.

2. Senatvė nėra liga ir nebūtinai lydimą ligos.

3. Seni žmonės gali mokytis ir mokosi.

4. Jie gali keistis ir keičiasi.

5. Jie yra gyvi ir net aistringi žmonės.

6. Jie nori ir paprastai gali būti nepriklausomi, t.y. patys apsispręsti.

7. Senatvės bėgyje seni žmonės keičiasi, tad sudaro ne vieną, bet tris generacijas: ankstyvąją, viduriniąją ir vėlyvąją.

8. Mirtis yra normalus ir nepakeičiamas faktas.

Taigi, šios išvados pateikia visai realų žvilgsnį į senatvę, atkreipdamos dėmesį tiek į jos teigiamas, tiek neigiamas puses.

(b.d.)

■ Liepos 4-8 d. Prancūzijoje, Vernasque, vyko tarptautinės katechetų sesija, kurioje dalyvavo 40 tikybos mokytojų iš Lietuvos. Baigiantis sesijai, kiekvienos tautos atstovai supažindino kitus su savo krašto krikšto istorija.

CHIARA LUBICH

“Nusiraminkite, tai aš, nebijokite!” (Mt 14,27).

Tada tai buvo nuostabus įvykis, kai Jėzus tuos gerai žinomus žodžius pasakė. Po to, kai padauginęs duoną ir pavalgydinęs minią, jis liepė apaštalams sėsti į laivą ir plaukti pirm jo į kitą ežero pusę, jis užkopė į kalną melstis.

Kai laivas, plaukdamas prieš vėją, bangų buvo blaškomas, tada, Jėzus, eidamas vandens paviršiumi, prisiartinio prie dvylikos. Apaštalai, pamatę jį, buvo siaubo apimti ir šaukė: “Tai šmėkla!” Tačiau Jėzus juos užtikrino sakydamas: “Nusiraminkite, tai aš, nebijokite!”

Petras, girdėdamas tuos jo žodžius, meldė: “Viešpatie, jei tikrai tu esi čia, įsakyk man eiti pas tave vandens paviršiumi”. “Ateik”, – Jėzus atsakė.

Petras pasitikėdamas pradėjo eiti Jėzaus link, o smarkaus vėjo išgąsdintas, pradėjo skęsti ir šaukė: “Gelbėk mane, Viešpatie!” Jėzus tuoj atėjo, griebė jį už rankos ir sulaukęs pasakė: “Žmogau menko tikėjimo, kodėl abejojai?”

Kai juodu įlipo į laivą, vėjas nurimo. Tada tie, kurie buvo laive, jį pagarbino, sakydami: “Tikrai tu Dievo Sūnus!” (žr. Mt 14,28-33).

Šventraščio mokslininkai mano, kad evangelistas nepasitenkino vien tik nupasakodamas eilę įvykių, bet, juos perduodamas krikščionių bendruomenei, norėjo, kad visa tai turėtų įtakos jų visų gyvenimui. Pagal jį, laivas, virtuoliuodams bangose, vaizduoja Bažnyčią, kuri tada buvo atsidūrusi panašioje padėtyje, kai Jėzus įžengė į dangų. Kadangi Jėzaus jie jau nematė savo tarpe, ir jiems atrodė, jog jis yra toli nuo jų, tada jie jautėsi apleisti ir vieniši kaip tas laivas audroje tokios “nakties” bandyme.

Tie Jėzaus žodžiai taip pat jiems reiškė tą tamsų laiką, kurį tada ankstyvoji Krikščionių

bendruomenė patyrė. Krikščionys gali patirti tokį tamsų laiką ne tik kaip bendruomenės nariai, bet taip pat kaip ir pavieniai asmenys. Tu irgi, kaip ir kiekvienas krikščionis, tai gali patirti, turėdamas rimtas tikėjimo abejones. Tau gali pradėti atrodyti, kad tikėjime nėra tikrumo.

Net ir šventieji turėjo panašius bandymus. Teresė iš Lisieux yra pavyzdys, kai materializmas jos gyvenimo laiku darė jaučiamą įtaką, norėjo paveikti ir ją, kai ji jau gulėjo mirties patale.

Tokie nutikimai yra baisūs! Gal ir tave jie buvo ištikę tada, kai jauteisi vienišas kokioje nors skausmingoje sunkenybėje. Gal tu buvai labai susirūpinęs, kad turėsi kovoti kaip prieš kokį viesulą, nesulaukdamas jokios pagalbos.

Tačiau, jei viskas tavo aplinkoje kelia kokias nors abejones, kad Jėzaus nėra, jog jis kažkur toli ir visiškai neegzistuoja, tada jis kaip tik dažnai save apreiškia sunkenybėse nelauktai, taip kaip jis pasirodė apaštalams.

Jėzus žinojo, kad šviesos ir tamsos valandos mus veikia, todėl prieš savo mirtį ir sakė: “Taip ir jūs dabar nusiminę, bet aš jus vėl pamatysiu; tada jūsų širdis džiūgaus” (Jn 16,22).

Jėzus, eidamas vandens paviršiumi, aiškiai parodė, kad Jis yra visatos Valdovas, gyvenimo ir mirties Viešpats. Tai yra mūsų tikėjimo tiesa. Bet šitoji tiesa kartais gali kelti mūsų susirūpinimą, jei mūsų vaizduotei atrodytų, kad jis yra lyg “šmėkla”, kaip apaštalams atrodė, kai jie šaukė.

Taip kaip Jėzaus pasirodymas pradžioje Petrą išgąsdino, o po to padrąsino tokiu pasitikėjimu, jog jis net nebijojo eiti virš vandens, norėdamas pasiekti Jėzų, taip gali būti ir su tavimi.

Kun. Donato Slapšio jubiliejai

(Kun. Donatui Slapšiui SJ 75-oji vasara ir 48-ieji Indijos misijos metai)

Kun. K.J. Ambrasas SJ

Aštuntą dešimtmetį metų įpusėjęs (šiame kovo mėn. 13 d. jam sukako 75 metai) lietuvis misionierius Donatas Slapšys vis dar sėkmingai tebesidarbuoja Indijoje. Ateinančiais metais šis stebėtino atkaklumo, sveiko lietuviško ryžto kupinas ir tiesiog Dievo apdovanoto veiklumo pilnas jėzuitas švęs dvigubą sukaktį: lapkričio mėn. 11 sukaks 60 metų, kai jis įstojo į Jėzaus Draugiją, o lygiai už metų – 1997 liepos 7-ąją, jei Dievas duos, turėtų paminėti auksinį kunigystės jubiliejų.

Jau prieš keliasdešimt metų karo grėsmei pakibus virš gimtojo miesto, šiaulietis jaunuolis paliko gimtąją žemę. Jo atmintyje išlikę gyvi prisiminimai apie tada netoliese prie gimtųjų namų stovėjusį malūną. Tačiau jau beveik 50 metų tas buvęs guvęs šiaulietis vaikinasis – būnai virtęs pavyzdingu, užsigrūdusiu, indų kalbą gerai išmokusiu kunigu, kuris net vieną kitą dieną turi gerai apsiprasti, kad galėtų su lietuviškai kalbančiu svečiu normaliai šnekėtis gimtąja kalba. Jos T. Donatas anaipol neužmiršęs, tikrai per tiekos metų lietuvių kalbos sakiniai,

mintys, posakiai jau giliai nusėdo į sąmonės gelmes, nes graikų, lotynų, vokiečių, anglų ir dar kitomis kalbomis skaityta literatūra jam dar ir dabar nesvetima. Atsivertęs šiomis kalbomis Šv. Raštą ar paėmęs poezijos tomelį, jis gali ne tik paskaityti ir suprasti, bet nemaža tekstų atmintinai pasakyti. Keliomis kalbomis jis gali ir šiandien susikalbėti. Tačiau užvis labiausiai kasdien prireikia vietinės kalbos. Ja šnekasi su valdžios atstovais, parapijiečiais, darbininkais, kurie štai pradėjo kasti šulinį saulės kaitinamo išdžiūvusio dirvono pašonėje. Tenykščio misionieriaus dalia ne tik sielas rengti Amžinybei, bet ir rūpintis kasdien ryžių sauja, be kurios joks žmogus, tuo labiau vaikai, jaunimas ilgai neišgyvens.

Tad vos tik perkeltas iš vienos parapijos į kitą (o kiek per tuos keliasdešimt metų T. Donatas jau apkeliavo, koplyčių pristatė, šulinių iškasė, kalnų tarpeklių ir kalnagūbrių savo kojomis ir motocikliuku ar "gaziuku" per ištvinusias kalnų ir priekalnių upes perbrido!), tučtuojau ima rūpintis: kaip surasti vandens, kurį jis,

Jėzus nori, kad visa Bažnyčia ir kiekvienas individualus krikščionis turėtų drąsos bandymo valandą nepasiduoti. Jis nori, kad visi turėtų visišką pasitikėjimą tik juo, nekreipdami dėmesio į pasirodymus. Jis nori, kad krikščionys taip gyventų, jog jis visuomet galėtų būti jų tarpe, o nurodydamas, kaip jie turi tai daryti, jis sakė: "Nes kur du ar trys susirinkę mano vardu, ten aš esu jų tarpe" (Mt 18,20). Kai jis yra jų tarpe, tada pavojaus nėra. Ir iš tikrųjų, juk kai tik Jėzus ir Petras ėlipo į laivą, tada vėjas nurimo (Mt 14,32).

Tad stenkimės mūsų gyvenime tvirtai pasiryžę viską daryti taip, kad būtumėm tikri, jog Jėzus tikrai yra visuomet mūsų tarpe.

Būti vienybėje jo vardu, reiškia būti vienybėje su juo, tada jis primena mums tą tikrovę – jo valią, kuri yra svarbesnė, negu viskas: "Aš jums duodu naują įsakymą, kad jūs vienas kitą mylėtumėte, kaip aš jus mylėjau, kad ir jūs taip mylėtumėte vienas kitą!" (Jn 13,34).

Jei mes taip darysime, mylėdami vienas kitą, kaip jis mus mylėjo, jis bus mūsų tarpe. Tad argi nenorėtumėm šiame gyvenime turėti tokį vadovą, kuris mus vestų į amžinybę?

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

pasiėmęs dvišakį medžio ūglį, prisideda prie krūtinės ir pradeda ieškoti. Jau vien tik šiuo paprastu, bet patikimu būdu lietuvius misionierius iškart įgyja vietinių žmonių pagarbą ir pasitikėjimą. Nepaisydamas, kad jau dukart turėjo širdies smūgį, jis guviai tarškančiu "gaziuku" laksto po kaimus, vienkiemius ir gyvenvietes. Štai ir dabar, atsidūręs į naują Ahmednagar rajono parapiją, šis prakaulaus, išdžiūvusio veido, liesas ir eiklus kunigas savo paskutiniame laiške rašo: "Čia turiu per daug visokių darbų, todėl laiko rašymui nelieta. Paprastai apie 4 val. iš ryto važiuoju į kaimą".

Toje srityje, kur jis apaštaliauja, gyvena apie 15000 katalikų. Mat T. Donatas savo aptarnaujamoje parapijoje turi 94 "mažutes parapijėles" – kaimus, gyvenvietes, sodybas, kur dažniausiai po atviru dangumi, kartais net mėnuliui šviečiant, greta jaučiams, karvėms, avims atrajojant, pelėms krebždant kukurūzų šiauduose, ant lagaminėlio, dėželės ar kubilėlio užsitiesus drobės gabaliuką, užsidegus žvakę, ritmingai barškant tamtamui ar grojant sudilusiems kaip armonikos dydžio vargonėliams, giedama, aukojamos šv. Mišios, dalijama komunija. Paprastai iš čiabuvių kaimo, jei tenai dar nėra jokios koplyčios, kartais net tikinčiųjų, atėjęs koks kun. Donato atsiųstas žmogus iš kito kaimo, pradeda kalbėti, pasakoti apie Dievą, tikėjimo tiesas ir taip virsta tokio kamplelio katechetu. Tada, kai jau dirva parengta, prasideda tikėjimo žinių gilinimas, krikštai, išpažintys, Pirmoji komunija. Tai pamažu atsiranda nauji pastoraciniai taškai, kuriuos po du po tris kasdien, nutolusius nuo parapijos bažnyčios po keliolika, kartais net po keliasdešimt kilometrų, reikia per mėnesį bent vienasąyk aplankyti, pasikalbėti su ligoniais, su vaikais, jaunimu. Šitai kasdien tokių apie 8-9, o sykiomis ir daugiau valandų trunkančiose kaitroje kelionėse, reikia pabūti ir parapijoje, kur vienu ar kitu reikalu vis beldžiasi žmonės į duris.

Be to, T. Donatas naujoje Songaon parapijoje globoja 7 skyrių mokyklą, kur mokosi 300 vaikų. Čia būtinas bendrabutis, kuriame gyve-

na 65 berniukai ir 67 mergaitės. O pastatai, kur tie vaikai gyvena, apverktinos būklės. Gerai, kad senąjį berniukų bendrabutį šiomet nugriovė. Ko gero, jei būtų šiek tiek ilgiau palaukta, jis pats būtų užgriuvęs vaikus. Dabar T. Donatui didelis rūpestis – kuo greičiau prieš lietu sezoną pastatyti naują bendrabutį, o lėšų, kaip paprastai šiame krašte, reta. Todėl reikia prašyti iš svečių, iš kitų kraštų, iš pažįstamų ir turtingesnių Amerikos, Europos gerų žmonių, kad padėtų varganam, alkio ir nepriteklių, karščio ir sielvartų slegiamam, gyventojais pertekusiam Indijos kraštui. Užtat čionai toks karštas tikėjimas, tokia nuoširdi vaikų ir jaunimo giesmė ir malda, kad žiūrint į juos, tiesiog norėtum visus kitų žemynų vaikus čia atgabenti, kad galėtų pasižiūrėti į tas po Pirmosios Komunijos blizgančias nuo ašarų akis, pasiklausyti tos darnios, nuostabios tyrų širdžių giedamos giesmės skambesio! O kaip jie gyvena! Kaip tie vargšai vaikai maitinasi?! Ryžių saujelė, vandens šlakelis, bananas perdien! Kai tik bus baigtas bendrabutis tiems dažnai pusalkaniams, beveik visad basiems berniukams reikia pradėti rūpintis, kad stogas neužgriūtų ant mergaičių galvų. O kur visos sąsąkaitybos, dalykiniai laiškai, kvitai, sąskaitos – visi šie reikalai eina per T. Donato rankas.

Pasitikėdamas Dievu, gerų žmonių dosnumu ir meistrų išradingumu, T. Donatas šiame krašte tiesiog daro stebuklus. Ir ne tik varo statybas, kasdien labai nuoširdžiai meldžiasi, bet ir turi 40 lovų seselių aptarnaujamą ligoninę. Jos visus įnamius jis pažįsta vardais, nes dar kito kunigo padedamas atneša Švenčiausiąjį, paguodžia, suramina, pasikalba. Per parapijos metinę – Švč. Jėzaus Širdies šventę, – mat toks šios bažnyčios vardas, – indiškoje parapijoje buvo didelė iškilmė: jų kraštą aplankęs vietos vyskupas 134 žmonėms suteikė Sutvirtinimo Sakramentą. Gaila, kad ūmai užgriuvusi liūtis privertė sutrumpinti visą iškilmingai progai parengtą programą. Tačiau Sakramentas suteiktas ir kitos būtinos pareigos atliktos. Iškilmė pasiteisino. Dievas pagerbtas.

Nuodėmės atleisti teikis

Eugenija Čiurlionienė

Taip vienodai ir monotoniškai krinta lietaus lašai į žemę. Žemė stengiasi sugerti kiekvieną lašą, tarsi žmogus, kuris skuba sugerti į save kiekvieną laimės, pasisekimo ir džiaugsmo krislelį. Tačiau tų krislelių žmogui būna skirta taip mažai, niekada nebūna, kaip po lietaus, didelis klanas. O, jei taip būtų! Žmonės matuotų savo laimę, tarsi vandenyną, beribiais plotais. Deja, tik lašas po lašo laimės daugeliui žmonių per visą gyvenimą nepripildo net plonos taurės. Tą taurę geriame ilgai, po mažytį gurkšnelį, tausojamą, kad turėtume ilgiau, bet atsitinka taip, kad taurė sudūžta, ir mes vaikštome ant sudužusios laimės šukių, skaudžiai žalojančių ne tik kūną, bet ir sielą.

Tokių žmonių, kurių širdys plaka skausmu, žemėje yra ne šimtai, ne tūkstančiai – milijonai. Kiekvienam atrodo, kad jo žaizda pati didžiausia, pati skaudžiausia.

Kad galėtų kas surinkti iš žmonių skausmą, neviltį, kad galėtų visiems padalinti po vienodą laimės spindulėlį, kad visi žmonės žemėje būtų žmonėmis – kokia palaima viešpatautų pasaulyje! Tačiau tap nėra: žmonės nuspalvinti įvairiai: juodai, baltai, geltonai, ir tos spalvos tai iškelia žmogų, tai gniuždo, mindo prie žemės. Rodos, nesvarbu būtų žmogaus

spalva – svarbu, kad širdys vienos spalvos, jos plaktų taikiai, kad žmonės šypsotųsi vieni kitiems. Taip nėra ir nebus – žmogus pats protinčiausias, bet ir pats menkiausias tvarinys žemėje.

Šiandieną, kai žemę plaka lietus, kai mano širdyje dar vis yra kraujuojanti, turbūt niekad neužgysianti žaizda, mintimis braidau po savo gyvenimą.

Taip nenumaldomai bėga dienos, mėnesiai, metai: sūkuriais sukasi įvykiai, gyvenimo audros drasko širdis, gniuždo ir, lyg į juodą duobę, užkasa gražiausias gyvenimo svajones, meilę, viltis.

Mano, kaip motinos, meilė ir viltis buvo mano sūnus. Jis vienintelis, kuriam paskyrčiau savo gyvenimą...

Lyg juoda skraistė, tos išgyventos dienos šiandien praskrenda pro mano mąstymo prizmę...

– Išnešiojo sūnų ji ant rankų,

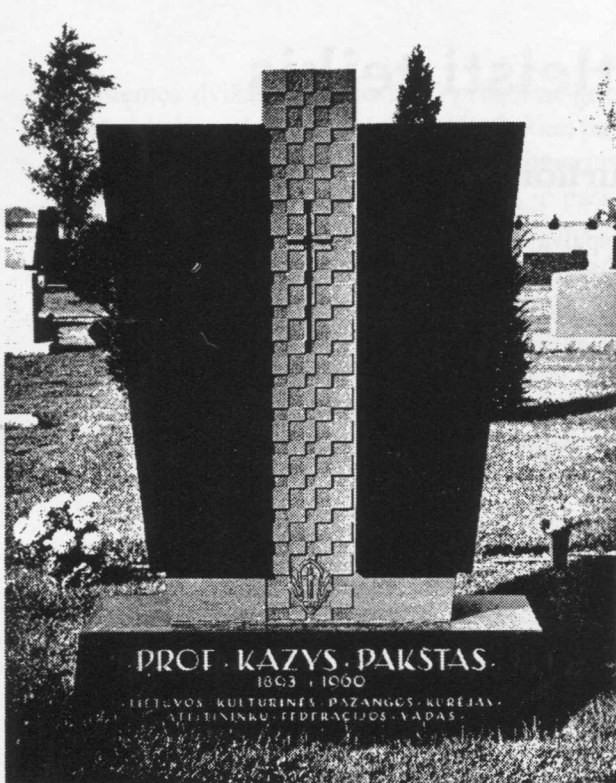
O paskui – jau nebe jos valia, –

šie žodžiai, girdėti prieš 12 metų, sūnaus vestuvių dieną, skamba man ausyse.

Taip: auginau, puoselėjau, atidaviau, palaiminusi tik aš, nes kunigo palaiminimo nenorėjo nei sūnus, nei jo išrinktoji. Kad ir

Žmonėms liko didelis išpūdis! O juk tokiai progai reikia daug darbų atlikti, sutvirtinamuosius parengti, patikrinti, viską surikiuoti. Taigi, anot T. Donato, “surambėjimui čia nėra erdvės”. Be to, kaip vietinius, taip ir ateivius, čia kartas nuo karto užklumpa visokios kitos negandos. Pradėjusi siausti maliarija ir dar kažin kokia liga. Gerai, kad visos tos nelaimės nepargriovė T. Donato ir nesugadino darbo ritmo.

Džiaugdamiesi T. Donato gražiu pastoraciniu darbu, siunčiame jam ir jo aptarnaujamiems parapijiečiams, ypač tiems, kurie šiomet priėmė Šv. Komuniją ir buvo sutvirtinti, nuoširdžiausius lietuviškus sveikinius, karštas maldas, kad jo darbus tolimojoje Indijoje ir toliau laimintų maloninga Viešpaties ranka, lydetų Mergelės Motinos nesiliaujanti globa. Gal atsiras jaunimo ar moksleivių, kurie pasiųs anksčiau nurodytu adresu tiems nuoširdiems, bet dažnai pusbadžiu gyvenantiems Indijos vaikams kokį laišką, dovanėlę ar prisiminimą. Dėkojame visiems už nuoširdumą, kad atjaučiate ne tik Lietuvos, bet ir viso pasaulio tikinčiuosius.

PROF. KAZYS PAKSTAS

1863 - 1960

LIETUVOS KULTŪRINĖS PYZANGOS KURĖJAS
ATLĖTININKŲ FEDERACIJOS VADAS

A. Kezio nuotr.

kaip man buvo skaudu, kad ir kaip prašiau – nepadėjo. Jų bendras gyvenimas man prasidėjo dainos žodžiais: “nebe jos valia”.

Slinko metai, monotoniškos darbo ir gyvenimo dienos, vienas po kito gimė du anūkai, kuriuos beprotiškai pamilau, dabar daugiau dėmesio skyriau jiems, nes vis dažniau mačiau juodus debesis toje šeimoje. Bandžiau įspėti, pamokyti, patarti, bet kuo toliau, tuo labiau teko skaudančia širdimi pripažinti, kad nebe mano valia. Ne kartą bandžiau suartinti juos, pasukti juos geru šeimos gyvenimo keliu – man buvo pasakyta: “Jūs sūnus turi savo gyvenimą, aš turiu savo – jūs nesikiškite į mūsų reikalus”. Turėdavau tylėti, nors širdis verkė. Dažnai suklupusi melddavau Dievą, šaukdavau pagalbos, kad ištiestų ranką ir ištrauktų juos iš tos bedugnės, į kurią įkrito abu – sūnus ir marti. Tada ne visai supratau, kodėl taip yra, nes nė vienas nepaaiškino priežasties. Tik kai lemties debesis galutinai apgaubė jų šeimos židinį, jis pradėjo gesti, viską supratau.

Galvojau, kad tai Dievo rykštė palietė juos už tai, kad nebuvę prie altoriaus, nepriėmę santuokos sakramento, nepalaiminti kunigo. Pagal mūsų senesnių žmonių mąstymą – toks gyvenimas nuodėmingas. Kai žmogus praranda tikėjimo jausmą, vedantį gėrio keliu, jam jau nesvarbu nei šeimos laimė, nei padarumas, nei savo paties garbė. Jis pasiduoda pagundoms ir ima plaukti pasroviui. Taip ir atsitiko jiems – sūnui kelią pastojų kita moteris, marčiai – kitas vyras. Supratau, kad bedugnė jų šeimoje atsivėrė visu juodumu. Meldžiau Dievą, prašiau sūnaus, kad pasigailėtų vaikų, kad nedraskytų šeimos, bet jau buvo “nebe mano valia”.

Po dvylikos bendro gyvenimo metų vėl savo parašais patvirtino skyrybų protokolą. Pasiidalijo vaikus: didesnis su tėvu, mažasis – su motina. Sunku aprašyti mano skausmą, kai mačiau anūką akyse ašaras ir maldavimą: “gyvenkime visi drauge, kaip seniau”. Negalėjau pernešti to skausmo, pasmerčiau savo sūnų, vos neišsižadėjau jo, pasiėmiau anūkus pas save, kad jie nurimtų, kad tik mažesnis būtų jiems skausmas.

Nepalioviau šauktis Dievo pagalbos, kad mano sūnus sustotų, nebristų gilyn į nuodėmę, bet viskas veltui. Tik mažos vaikų akelės žiūrėjo į mane, lyg laukdamos atsakymo, jie dar nesuprato, kas vyksta su jų likimu. Iš sielvarto aprašiau už juos žodžius, kuriuos gal kada paskaitys ir susimąstys tėvai:

*Vienu krauju maitintos,
išskirtos mažos širdys,
gyvenime jau niekas
kartu jų nesusildys.*

*Mamytė klojo lovas,
tėvelis glostė galvas,
dabar jau mūs vaikystę
nudažė kitos spalvos.*

*Kodėl, mamyte, tėti,
viens kito nemylėjęt,
kodėl pačioj vaikystėj
į skausmą pastūmėjęt?*

*Kodėl į gimtą lizdą
mūs ašarėlės byra?
Kodėl mamyte, tėti,
gyvenime taip yra?*

*Netruks praeit daug metų,
šarma dabins jūs plaukus.
Ir sielvartas sukaustys,
savo sūnų sulaukus.*

*Sunku bus jus paguosti,
senatvėj nuraminti,
kodėl pačioj vaikystėj
reikėjo mus paminti.*

Paskaitęs sūnus šias eiles, pamatęs ašaras mano akyse, prašymus ir maldavimus, nesusigėdo, nesusimąstė, bet apkaltino mane, kad aš nusenusi, atsilikusio mąstymo, nenoriu jam laimės. Kiekvieną kartą, kai mes susitikdavom, vengė žiūrėti į mane, tik sunkiais žodžiais, lyg rykštėmis, plakė mano motinišką širdį.

O Dieve, kodėl tu toks negailestingas, kodėl neišklausai mano maldų, juk sakei: "Melskitės, ir bus išklaudyta, prašykite, ir gausite". Tačiau mano šauksmas – tai buvo balsas tyruose: sūnus ir marti susikūrė naujas šeimas, pasidaliję savo vaikus, nuėjo į naują laimę – auginti svetimų vaikų.

O aš – kas. Vargšė, verkianti motina. Susigūžiau savyje, širdis, rodos, virto akmenu. Vakarais, dienomis mintimis vis šaukiau: "O, Dieve". Smerkiau sūnų, keikiau tą moterį, sudaužiusią šeimos laimę, pasisavinusią vaikų tėvą. Mačiau skaudžias anūkų ašaras, kai tėvas pamylavęs juos, palikęs pas mane, išeidavo į naują šeimą. Kodėl, o Dieve, kodėl taip mane nubaudei?

Mintys, lyg juodos gyvatės, rangėsi ir, rodos, šnypštė man, kad per daug mylėdama sūnų, nesugebėjau jo išauklėti doru, mylinčiu tikėjimą žmogumi.

Nei šauksmai, nei ašaros nepadėjo. Jau, matyt, taip buvo skirta. Mano maldos nedavė vaisiaus, ir aš, rodos, nustojau tikėti.

Slinko liūdnos dienos, jau ir ašaras visas išverčiau, liko tik didelis skausmas ir nusivylimas.

Nerasdama sau vietos, savo širdgėlą ir skausmą, abejojimą ir nusivylimą kartą papasakojau kunigui.

Jis matė mane pasimetusią, nusivylusią tikėjimu ir maldomis, daug kalbėjo ir guodė. Jis man priminė, kad mano skausmas nėra pats baisiausias, mano sūnus nėra pats blogiausias. Yra daug skaudesnių likimų, daug skurdo ir mirčių, tėvų girtuoklių ir alkanų vaikų. Priminė man, kad Dievas čia, žemėje, mums išbandymus siunčia, žiūri, ar sunkią valandą nenusisuksi nuo jo tiesų, nuo tikėjimo, reikia viską iškęsti, apgalvoti ir pasverti. Man priminė, kad ir aš darau nuodėmę – pati nususau nuo Dievo ir maldos, kad aš tik reikalauju iš Dievo pagalbos, o ką aš jam pati duodu... Susimąščiau. Taip – per daug įbridaui į skausmą, per daug savimeilės skiriu sau ir noriu, kad visi vykdytų mano prašymus.

Man kunigas atleido, grąžino mane į tikėjimą. Aš pamačiau, kad mano pergyvenimas po truputį apimsta. Mačiau, kad sūnus neapleidžia savo vaikų, daug laiko jiems skiria, vis stengiasi rasti kalbą su manimi, nori, kad suprasčiau, kad ne jis vienas buvo kaltas dėl tos nelaimės. Negalėjau ilgiau rodyti jam savo neapykantos, negalėjau jo matyti tokio nelaimingo – atstumto motinos meilės, ir aš jam atleidau. Tegul daugiau nesuklysta gyvenime, tegul randa tikrą gyvenimo laimę, tegul moko vaikus darbštumo, įskiepija jiems dorybės ir tvirtumo dvasią.

Grįžtu į dabartį, į namus ir šeimą – naujai susikūrusią, tačiau, po ilgų dejonių, apmąstymų, po kelerių metų skausmingo pergyvenimo, pripažinusią tikėjimo Dievu šviesą, paaukojusią naują gyvenimo kelią Aukščiausiojo palaimai. Nuoširdžiai meldžiuosi už sugrąžintą ramybę, tardama: "teateinie Tavo karalystė, teesie Tavo valia".

Nelaimėlis pakeleje

(Suaugusiųjų grupėje premijuotas straipsnis)

Kostas Gruodis

“Tai daryk, ir gyvensi” (Lk 10, 28).

“Kas iš to, mano broliai, jei kas sakosi turįs tikėjimą, bet neturi tikėjimo darbų? Jei brolis ar sesuo neturi drabužių ir stokoja kasdienio maisto ir kas nors jiems tartų: 'Eikite ramybėje, sušilkite, pasisotinkite', o neduotų, kas reikalinga jų kūnui – kas iš tų žodžių? Taip pat ir tikėjimas: jei neturi darbų, jis savyje miręs” (Jok 2,14-17).

Dievas nori tikėjimo darbų. Jo žodžio vykdymo. Kiekvienas žmogus daugelį kartų yra bandomas, ar jis jau pajėgs pasidalyti, atjausti, mylėti. Ir tik ta dorybė verta savo vardo, kuri atlaiko bandymą. Bandymai ateina netikėtai, kada jų visiškai nelauki ir nėsitiki. Pažvelkime į Jobą. Dar tas Jobui nekalbėjo, kad jis (Jobas) yra netekęs visų savo tūkstančių galvijų, o štai atėjo kitas ir tarė: “Tavo sūnums ir dukterims valgant ir geriant pirmagimio brolio namuose, ūmai pakilo smarkus vėjas nuo tyrumos pusės ir sukrėtė keturis kampus namų: jie griūdami prislėgė tavo vaikus ir jie mirė” (Job 1,18).

Taip bus ištirta kiekviena širdis, kiekvienas darbas ir kiekvienas pasakytas žodis. Laikydamiės už Dievo žodžio tarsi už turėklo, apeikime visą pasaulį ir sustokime mažame miestelyje, o gal tiksliau – bažnytkaimyje ir pastebėkime vieną žmogų, kaip jis buvo išbandytas. Mokytojas sėdi prie automobilio vairo. Tamsoka. Šviesa dar tik ateis. Dangus dosniai drebia šlapią sniegą. Automobilio šviesos nemeluoja: pakeleje sniego ir vandens masėje guli žmogus. Praeiti kaip levitas ir kunigas?! Ne! Jokių būdu ne! Mokytojas stabdo automobilį (“...nulipa nuo asilaičio...”), prieina prie nelaimėlio pasirengęs jam padėti. Ima žmogų už pažastų. Kū-

nas didelis, sunkus, sudribęs. “Broleli, kuo galiu tau padėti? – klausia nelaimėlio, – kur tavo namai?” žmogus kelia galvą, atlošia ir kažką nesuprantamo murma. Vairuotojas supranta savo ir nelaimėlio padėties keblumą: adresu, kur gyvena nelaimėlis nesužinos, o vienas neįkels jo į automobilį. Reikia pagalbos! Prašau! Tamsą perskrodžia kito automobilio žibintai. “Kur du stos, visados daugiau padarys”, – sako lietuvių patarlė. Taigi... sustabdęs automobilį vairuotojas karingai nusilenkia ir kalbina nelaimėlį. Beregint – diagnozė: “Girtas! išsipagirios ir pareis. Tokių velnias neima!”

Tačiau Apvaizda, matydama pagalbininkų abejones ir pastangų menkumą, siunčia dar pagalbos. Toliau nuo kelio esančioje kontoroje išsižiebia švieselė. Laukan išeina sargas. Mokytojas šaukia: “Petrai, eikš į pagalbą!” Bet šauksmas paskęsta beauštančio ryto miglose... supoška užtrenkiamos durys. Kelia apšviečia automobilių šviesos. O abiejų automobilių vairuotojams – juodžiausia naktis...

Tik po to paaiškėjo, kad tai buvo geriausia išeitis: abu vyriškiai būtų nutempę nelaimėlį į sargo kontorėlę, bet dėl žmogiškos silpnybės ši mintis nė vienam į galvą neatėjo...

Jobą, pakliuvusį į nelaimę, gundė jo žmona. Jobas, atsakydamas į žmonos priekaištus, nenusidėjo savo lūpomis (Job 2,10).

Antrojo vairuotojo gundymas palikti nelaimėlį augo su kiekviena sekunde: “Važiuojam! Išsipagirios ir pareis. Šis ne pirmas ir ne paskutinis. Visi išsipagirioja. Atlaisvink kelią!” Abu eina prie savo automobilių. Pirmasis (vadinink jį Vytautu) turi skubėti į mokyklą. Tačiau jis žino Raštą, antrasis – nežino. Kuriam iš jų didesnis teismas? Kristus mokė: “O kas

A.Kezio nuotr.

nežino šeimininko valios, kad ir baustinai pasielgęs, bus mažai plakamas. Iš kiekvieno, kuriam daug duota, bus daug ir pareikalauta, ir kam daug patikėta, iš to bus daug išieškota” (Lk 12,48).

Mokytoją Vytautą jau žadina sąžinė: priekaištauja, bet grįžti prie nelaimėlio jėgų nėra. ”Taigi aš randu tokį įstatymą, kad kai trokštu padaryti gera, prie manęs pritampa bloga” (Rom 7,21). Jis tarsi tik patsai sau murma: ”Negerai darom...” Ir tik spaudžia pedalą, kad tik greičiau nuo nelaimėlio, tarsi žudikas nuo aukos...

Dabar, rašant straipsnį, kaltinimas dar didesnis, aiškesnis ir rūstesnis: "...kiek kartų tai nepadarėte vienam iš šitų mažiausių brolių, nė man nepadarėte”. Tuo metu Vytautas nesuvokė, kad sniego, vandens ir purvo masėje paliko gulėti patį Kristų... O įėjusį į klasę pasitiko vieno mokinio nepatikus žvilgsnis: jis demon-

stratyviai žiūrėjo į laikrodėlį ant savo rankos ir tarsi sakė: ”mokytojai, vėluoji į pamoką”.

Mokytojas pakeitė pamokos temą ir su visom klasėm aptarė įvykį kelyje. Mokiniam užduoda tą patį klausimą: ”Kaip tu būtum pasielgęs panašiu atveju?” Vieni gūžčioja pečiais, kiti labai rimtai ir tyliai svarsto. Ir viena mergaitė (iš šimto vaikų) drąsiai atsako: ”Aš būčiau nepalikusi”.

Svarstant su mokiniais šį klausimą, poelgis įgauna naują prasmę, net ir esant gundymui nutraukti pradėtą darbą, reikia įtempti valios jėgas ir bent šokią tokią pagalbą suteikti nelaimingajam.

Jei pamokos tą dieną tirpo ir bėgo greitai, tai su laiko tėkme augo nerimas ir bloga nuojauta, nes už gerų darbų neatlikimą galiojo Jėzaus pasakyti žodžiai: ”Eikite šalin nuo manęs jūs, nedorėliai, į amžinąją ugnį, kuri prirengta velniui ir jo angelams, nes aš gulėjau šlapias ir bejėgis sniege, ir jūs manęs nepakėlėte...”

Štai tavo darbo vaisius: įdienes stipriai pašalo... Už nugaros liko mokykla, miestas, ir vėl reikia grįžti tuo pačiu keliu. Nelaimėlis gulėjo bažnytkaimio viduryje po gyventojų langais ant suledėjusios žemės, keistai iškrypęs ir sustingęs. Tai buvo riba. Sąžinei liudininkų nereikia. Neatlikto darbo vaisius akivaizdus. Kas iš kilnių, save laikančių tikru krikščioniu, stovėjo prie nelaimėlio?! Taip. Tai du vyrai – jie atnešė nelaimėlį iš purvo ir sniego masės ir padėjo ant sušalusios žemės; jie atliko paskutinę pareigą žmogaus kūnui. O kas tie vyrai?! Miestelyje juos vadino girtuoklėliais, bet jie – gal apie tai nieko nežinodami – tarnavo vienam iš mažiausių brolių, gerbė Kristaus mirusį kūną. Ir tuo labiau gal nenutuokė, kad jų rodymas gailėstingumas – užuojauta žmogui – atleido jiems daug nuodėmių.

Budintys prie mirusiojo vyrai nustemba, kad automobilis sustojo. Paaiškina, kad niekas nesustoja net pasiteirauti, kas čia įvyko. Abejinga minia praeina su savais reikalais. Jie buvo

iškvietę greitąją medicininę pagalbą, bet žmogus jau buvo miręs, tai dabar laukia tardytojo ir policijos.

Tuo metu bažnytkaimio paštas virė nuo čia susirinkusių moterų ginčų ir kaltinimų: pastabios akys viską suskaičiavo, viską žinojo, kas ėjo praėjo, kurie į trobą neįsileido, kas vežimu pravažiavo, kas traktorium, kas sunkvežimiu. Išvada viena: visi žmonės beširdžiai. Aš tai taip nebūčiau pasielgusi.

Rytinis vairuotojas mokytojas Vytautas kreipiasi į moteris: “Štai prieš jus stovi žmogus, kurio automobilis paliko bedrimbančiame sniege šitą nelaimėlį, kuris labai norėjo padėti, bet... pasidavė gundymui kito: “Palikime, išsipagirios ir pareis...” Be gerų norų reikia didelio ryžto. Taigi ir jūs, jeigu rasite savyje jėgų kam nors padėti, ką gero nuveikti, tada gal ir bus galima aptarti nelaimingą įvykį”. Šiuo atveju moterims galiojo šv. Pauliaus pamokymas: “Esi nepateisinamas, kas bebūtum, žmogau, kuris mėgsti smerkti kitus. Juk smerkdamas kitą, pasmerki save, nes ir pats taip darai už ką teisi” (Rom 2,1).

Vytautas savo namuose. Tušti kambariai ir atsakomybės našta užgulė visu svoriu: esi kaltas. Nieko nesinorėjo veikti. Tada kaip šv. Augustinui atėjo mintis: “Imk ir skaityk!” Atsivertė “Kristaus sekimą” ir skaitė: “...žmogau, išbandymo neišlaikėi, nenusimink ir ne-liūdėk, ruoškis kitam išbandymui”.

Šis įvykis – kaip sako Tomas Kempietis – atidengė daugelį širdžių...

Keliom savaitėm po šio įvykio ir pokalbio pašte praėjus, viena moteris, kuri karščiausiai kaltino kitus negailestingumu, radusi miške bešalantį kaimyną, nepatingėjo pareiti namo, atisvedė savo vyrą ir abu vargais negalais par-

vedė girtą žmogų į jo namus. Dabar nebuvo širdyje žodžių, tik veikimas.

Vytautas važiavo su reikalais į miestelį. Kai iki tikslo buvo belikę kokie 300 metrų, pamatė, kad autobuso sustojimo stulpelį buvo tiesiog apsidvijęs girtas žmogus, kuris siūbavo į visus šonus, o laisva ranka stabdė pakeleivinas mašinas. Vytautas sustojo. Šaltis žnaibė ausis ir veidą. O žmogus kažin kiek laiko jau šaukėsi pagalbos. Vytautas padėjo jam įlipti į automobilį, patogiai pasodino, ir nesvarbu, kad slidus kelias, kad jam nepakeliui, vežė šitą žmogų net į kelintą kaimą. Keleivis truputį išsiblaivė ir vis klausinėjo: “Kas tu toks esi, kad mane veži?!” O vairuotojas vis kartojo: “Nusidėjėlis”. Tai dar labiau domino vežamą pagyvenusį vyrą, kuris galop visai išsipagiriojo.

Kitu atveju vėl pasitaikė nelaimėlis. Automobilyje važiavo vaikai, kurie pasipriešino, kad nebūtų priimtas gerokai susikruvinęs žmogus ir jo dviratis. Galop vaikai pritarė, ir nelaimėlis laimingai grįžo į namus. Gal vaikai pasimokė iš vyresniojo poelgio.

Taip, prakeikimas už mažutėlio pasmerkimą, jo nepamaitinimą, neatjautimą ir t.t., o palaima už gera darymą.

Šv. Rašte daug pažadų ir daug pamokymų, bet ypatingas yra tas pažadas, kad darant gera net sveikata atsigaus.

Štai ką sako Viešpats: “Dalykis su alkstančiu duona, priglobk pastogės neturintį vargšą, aprenk pamatęs ką nuogą, ir nenusigrėžk nuo savo tautiečio”.

Tada tarytum ryto žara užtekės tavoji teisybė, žengs tau iš priekio, o Viešpaties garbė palydės iš paskos.

Kai kreipsies, tai Viešpats tau atsilieps, kai šauksies, Jis tars: “Aš čia!”

■ Lenkijos Vyskupų konferencija apgailestauja, kad šalies parlamentas vėl atidėjo konkordato tarp Lenkijos ir Šv. Sosto ratifikavimą. Paskutinių apklausų duomenimis, 95% lenkų laiko save tikinčiais, tačiau tikrai 16% apibūdino save tvirtai tikinčiais ir praktikuojančiais katalikais. Kiti prisipažino neturį tvirto tikėjimo, nors nereguliariai eina į bažnyčią ir dalyvauja pamaldose.

JAUNIMAS

PO SAVO ŽVAIGŽDE

(Jaunimo grupėje premijuotas straipsnis)

Marija Balkevičiūtė

Bandau surasti danguje savo žvaigždę, sužibusią tik tam, kad gyvenčiau. Antai... pačiam pakrašty viena tokia skaidri. Tai mano – nutariau. Kada nors ateis laikas jai pasitraukti. Kada nors...

Geriau apie tai dabar nė negalvoti. Dar daug metų, valandų, minučių man skirta gyventi. Esu reikalinga pasauliui, Lietuvai, jos pavargusiems vaikams. Norėčiau aplankyti kiekvieną vienišą senelį. Padėti, patarti, o gal paprasčiausiai paglostyti pavargusią raukšlėtą ranką. O gal užtektų vien tik išklaudyti... Nežinau, kodėl suvirpa širdis, pamčius gatvėj vargšą bekojį skurdžių, klūpantį ant bulvinio maišo. Koks nusižeminimas... ir vien dėl to, kad reikia valgyti, ir vien dėl to, kad užgimei gyventi. Tėveli, pasakyk, kur ieškoti tiesos? Kurioj pasaulio šaly ji dalinama ir neimama mokesčio?

Džiaugiuosi, kad nesu milijonierė ar pasakų princesė ant skraidančio žirgo. Esu dėkinga tau, Dieve, kad man leidai patirti tai, ką ne visiems leidi. Aš galiu matyti kito žmogaus skausmą, tai paprasta, bet kartu ir sudėtinga. Kai kartais užaina liūdesys ir apima noras prabangiau gyventi, prisimenu šią dovaną ir esu dėkinga, kad galiu mylėti, užjausti. Esu laiminga, galėdama būti maža tarp didelių ir galingų. Nors dabar, patikėkit, tai tikrai nelengva.

Likimas kažkam laimės davė per daug, o iš kažko atėmė viską. Vaikų namuose gyvenantys

vaikai turi motinas, bet tuo pačiu ir neturi. Kažin ar daug motinų su jais atsisveikino, ar liejo ašaras? Kiek gegužių palieka vaikus, atėjusius ne savo noru ir ne per savo kalnę. Užaugę jie ilgai minės tas dienas, ne vieno širdy rusens neapykantos liepsnelė, žadins prisiminimus ir keršto troškimą. Vis galvoju, kas baisiau – ar nužudyti negimusį kūdikį, ar numesti kaip nereikalingą daiktą? Norėčiau žinoti, ką jaučia galėjusi būti mama moteris ir paskelbusi nuosprendį būsimam žmogui. Mirtis! Kaip žiauriai skamba šitas žodis, o žiauriausia tai, kad iščiose ramiai gyvenusi būtybė negali pasirinkti. Ji nuteista prieš savo norą, prieš tokį aiškų Dievo paliktą įsakymą "Nežudyk".

Dar vis nesuprantu, kam, Viešpatie, davei mums širdį. Neteisk, jei pavadinsiu beširdžiais tuos, kurie jos iš tikrųjų neturi. Ar gali širdį turintis užmušti kitą, kankinti, tyčiotis? Ar gali širdį turintis žudyti ir mušti? Manau, negali. Tokie ir vadinami beširdžiais, neturinčiais nė lašelio meilės ar supratimo apie kito jausmus. Tikiu, kad buvo nors keletas tokių, kurie gailėjosi, supratę savo kalnę ir pamatę, kad juodžiau už tai, ką padarė, ir būti nebegali. Deja, kad ir kokios skaudžios pamokos, ką nors pakeisti per vėlu. Belieka tikėtis, kad nebebus taip brangiai kainuojančių pamokų.

Galėtų pasaulyje nebūti nė trupinėlio blogio – visur taika, ramybė. Tačiau tap nėra. Yra du keliai: vienas platus, tiesus, aiškus, kitas siauras, vingiuotas, pavojingas. Eini pirmuoju – būsi turtingas ir saugus šiame pasaulyje ir nematysi vargšo, nelaimingo. Eisi antruoju – nesitikėk gerovės. Juo eidamas, pažinsi tikrąjį gyvenimą, nes su savim vesiesi ir nelaimingąjį. Šito kelio gale išeis pasitikti pats Jėzus Kristus. Pasitiks ir uždės nevystančią pergalės vainiką. Jis veda tiesiai aukštybėn, išvaduoja nuo žemiškų geidulių (per juos žmonės dar gyvi mirte numiršta, degte sudega).

Štai viena žvaigždė atsiskyrė nuo kitų žvaigždžių ir lyg liepsnojantis fakelas krito. Ir užgeso pakely į žemę. Kažkas pasitraukė iš žaidimo, vadinamo gyvenimu. Manoji vis dar dega. Mažytė, bet tokia ryški. Ji pasitrauks, išspinduliavusi visą šviesą. Nesu aš kokia švenčiausia iš švenčiausių ar garsiau pašaukta iš kitų pašauktųjų. Bet esu laiminga, kad esu.

KALBA

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS SJ

Ar tinka linkėti *skanaus apetito*?

Valgantiems paprastai sakoma: *Gero apetito!* Linkime, kad žmogus valgytų su noru, kad maistas stiprintų jėgas, sveikatą.

Kaimuose nuo seno girdima ir kitokių liaudiškų linkėjimų. Atėję į svečius, radę valgančius, senukai ir dabar sako: *Skalsu! Skalsa! ar Skalsink, Dieve!* Vilniaus krašte išgirsime: *Sotį valgantiems!* arba tiesiog *Soties!* Atsakoma kvietimu vaišintis: *Prašom prie stalo!*

Miestų, miestelių, kurortų valgyklose, pirmiau pavalgę už kitus valgančius draugus ar pažįstamus, keldamiesi nuo stalo, greta sėdintiems kaimynams esame pratę linkėti *skaniai baigti (pietus ...)*.

Tiktai niekada nelinkėkite valgantiems ar einantiems valgyti *skanaus apetito!* Kas kita einantiems kurį laiką kartu pietauti draugams, bendradarbiams atsiskiriant palinkėti *Skanių pietų!* (*Antanė Kučinskaitė*, 1990 11 22)

Kaip atsisveikinti: *viso gero! viso labo! ar sudiev!*?

Visos trys atsisveikinimo formos – *viso gero! viso labo! sudiev!* – bendrinėje kalboje leistinos vartoti. Tiktai kyla klausimas: kuriai iš tų trijų formų teikti pirmenybę?

Nuo seno visoje Lietuvoje buvo paplitęs atsisveikinimo žodis *sudiev* su keliais variantais: trumpesnis *sudie*, *sudieu*, ilgesnės formos *sudievte*, *sudievu*, net ir savotiška mažybinė forma *sudievuli*.

Atsisveikinimo vyksmui nusakyti liaudis buvo pasidariusi net kelis išvestinius veiksmažodžius, paprastai vartojamus sangražinėmis formomis su priešdėliu *at-*: *atsisudievyti*, *atsisudievoti*, *atsisudievuoti* (atsisveikinant pasakyti *sudiev*).

Jau pirmaisiais okupacijos metais (1940 m.) tas lietuviškasis tradicinis *sudiev*, *sudie*, *sudieu*

užkliūdavo dėl ateistams nepriimtinos etimologijos (su Dievu!). Imta jo vengti. Ir gana greit mūsų inteligentai, bijodami pasirodyti "ideologiškai atsilikę", atsisakė tradicinio *sudiev*, pakeitė jį Lietuvos kaimiečiams neįprastu atsisveikinimu *viso gero*.

Dabar, kai Lietuva yra atkūrusi nepriklausomybę, reikėtų grįžti prie senųjų tradicijų – nebėra ko bijotis tarti senovinį *sudiev!*

Įpratimas – antras prigimimas, sako senieji žmonės. Nederėtų peikti tų, kurie senu įpratimu atsisveikindami sako *viso gero*. Nors tai ir primena rusų *vsego chorošego*, tačiau tokio atsisveikinimo vartojimas yra įteisintas bendrinėje lietuvių kalboje. Tiesą sakant, mums priimtinesnis būtų variantas *viso labo* (su senuoju baltišku būdvardžiu *labas -a*) – jis derintųsi su sveikinimosi žodžiais *labas rytas (diena, vakaras)*.

Ne visi sutariame dėl tradicinio atsisveikinimo žodžio *sudiev* formos. Yra kalbininkų, teikiančių jį rašyti fonetiškai *sudieu*. "Lietuvių kalbos tarties žodyno" (V., 1985) autorius V. Vitkauskas laikosi etimologinės šio žodžio rašybos. Nepeiktina ir trumpoji forma *sudie*. Taigi visos trys formos geros ir vartotinos, tegul žmonės patys renkasi jiems patogiausią ir priimtinausią. (*Antanė Kučinskaitė*, 1990 11 22-23)

Prašom nusivilkti ar nusirengti?

Veiksmažodžiai *nusivilkti* ir *nusirengti* dažniausiai vartojami sinonimiškai. Pagal vartosenos polinkius galėtume juos skirti. Veiksmažodžio *nusirengti* reikšmė – "nusivilkti drabužius iki nuogumo" (*Nusirengė kaip gimęs – ir vandenin; Drabužius nusirengia ir išsimaudę švarius apsi-rengia priepirtyje – gyvosios kalbos pasakymai*). Veiksmažodžio *nusivilkti* reikšmė – "nusirengti tik viršutinius drabužius". Todėl atėjusiam svečiui geriau sakyti: *Prašom nusivilti (paltą, striukę)*, o ne *nusirengti* (gydytojo kabinete pacientai visai gerai prašomi *nusirengti* – viršutinius drabužius jie yra jau *nusivilkę* drabužinėje). (*Antanė Kučinskaitė*, 1990 1 18-19)

Kaip vaikams kreiptis į tėvus: *tamsta ar jūs, ar tu?*

Geriausiai laikytis vietos žmonių papročių. Ten, kur vartojamas mandagumo įvardis *tamsta*, tinka ir vaikams juo kreiptis į tėvus. Suvalkiečiams įvardis *tamsta* neįprastas. Jų šeimose iš mažens

A. Kezio nuotr.

vaikai pratinami kreiptis į tėvus mandagumo įvardžiu *jūs*. Mūsų dienomis, ypač miestiečių šeimose, pasitenkinama familiariu įvardžiu *tu*. Taip vaikas kreipiasi į broliuką, sesutę, neišskiria ir tėvų. Įvardžiu *tu* išreiškiamas artimumas, šiltumas; kartu ir pagarba – juk ir į Dievą kreipiamės įvardžiu *Tu!*

Bendrinės kalbos požiūriu visi trys įvardžiai (tamsta, *jūs*, *tu*) kreiptis vaikams į tėvus tinka. (Antanė Kučinskaitė, 1990 2 12)

Kada vartotinas žodis *tamsta*?

Tik kaip mandagus kreipimosi įvardis vietoj paprastojo (familiariojo) *tu*. *Tamsta* vienaskaita eina tik su veiksmazodžio vienaskaita; pvz.: *Ar tamsta buvai ten nuėjęs? Ką čia tamsta atnešei?* Bet, žinoma, kai mandagiai kreipiamasi į kelis žmones, sakoma, pavyzdžiui: *Sėskitės tamstos prie šio galo*.

Įvardžio *tamsta* visai nepažįsta pietinės aukštaičių šnekos – ten įprastos tik daugiskaitinės mandagumo konstrukcijos su pasakytu ar numano-

mu *jūs*: *Jūs esat labai doras žmogus; Ką (jūs) čia pasakojate?* Dėl tų tarmių įtakos *tamsta* baigia išnykti ir bendrinėje kalboje – jau dabar jis dažniausiai skamba kaip tam tikras archaizmas ar tarmybė. Nemaža čia lemia didesnis konstrukcijų su *jūs* stilistinis lankstumas: kad kalba skambėtų mandagiai, *tamstą* reikia įkyriai kartoti, o daugiskaitinės frazės skamba mandagiai ir be įvardžio.

Visiškai netoleruotina daiktavardinė *tamstos* vartosena (*tamsta mokytojau, tamsta kapitone, gerbiamasis tamsta*), plintanti iš tų tarmių, kurios šio įvardžio savo sistemoje neturi ir todėl suvokia jį kaip daiktavardį, artimą *ponui*. Ypač ši ydinga vartosena plito *ponų* draudimo laikais (bene labiausiai – per mokyklas). (Aleksas Girdenis, 1992 10 12)

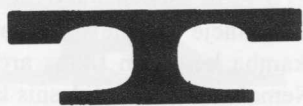
Kada teisingas, kada taisyklingas?

Kiekvienas savo vietoje, destis kokia to žodžio reikšmė. DŽ₃ sakoma, kad *teisingas* tas: 1. “kuris laikosi tiesos, nešališkas”: *teisingas žmogus, teisinga nuomonė*; 2. “vertas patenkinti”: *teisingas reikalavimas, laikrodis eina teisingai. o taisyklinga* pagal DŽ₃ tai, “kas sutinka su taisyklėmis”: *taisyklingas žodis* (kuo skiriasi šis pasakymas nuo *teisingo žodžio*, aiškinti, rodos, nereikia), “proporcingas, simetriškas”: *taisyklingi veido bruožai, taisyklingas daugiakampis*.

Taigi pasakymas *teisingai maitinasi* (tokie pasakymai per radiją ir televiziją labai dažni) yra netaisyklingas, nes kalbama ne apie tiesos, teisybės laikymąsi, o apie maitinimosi normų (taisyklių) paisymą. Tad ir reiktų sakyti: *taisyklingai maitinasi* arba *tinkamai maitinasi*. Pasakymas, kurį dažnai kartoja Smalsiuko laikos vedėjas dėdė Profesorius, *teisingai įminė mįslę* galėtų būti paprastesnis: *įminė mįslę* arba *jos neįminė*. (Vytautas Pranciškus Būda, 1995 12 7)

Ar skiriasi žodžių *mintinai* ir *atmintinai* reikšmė?

Skiriasi. *Mintinai* (t.y. mintyse) ką nors skaičiuojame, o *atmintinai* (t.y. iš atminties) – deklamuojame. Klaida: *Padeklamuok mintinai (=atmintinai)* šį eilėrašį; *Aš viską iš tos knygelės mintinai (=atmintinai)* moku. Taip pat klaida ir *Čia visai nesunku atmintinai (=mintinai) suskaičiuoti; Atimu arba sudedu atmintinai (=mintinai, mintyse)*. (Jonas Šukys, 1992 10 11-12)

TĖVYNĖJE

Paruošė MARIJA A. JURKUTĖ

ATSIDIEVOJIMAI

Mano senas bičiulis politologas Aleksandras Štomas buvo ir liko homo ludens - žaidžiantis žmogus. Todėl jau antra savaitė tramdau save, kad nepykčiau, nesisieločiau, juokais nuleisčiau visas jo šnekas ir prognozes arba A. Štomo pastangas įpiršti Lietuvai dar vieną partiją, kurios lyderio postą jis kilniaširdiškai užleistų V. Adamkui, pats pasitenkindamas kukliu tautos pranašo vaidmeniu. Mes dar prisimenam, kaip prieš metus jis teigė, jog Lietuvoj privalo laimėti "trečioji jėga". Dėl tos perspektyvios vietos ėmė rungtis Prunskenės moterys ir barzdoti vyrai - nuo Sustauso iki Bičkausko, įsikūrė dar kelios partijos - greit jų turėsime apie trisdešimt - tačiau ponas Aleksandras tarp jų vidurio kažkodėl neįžiūri.

Nemato jo ir Štomo bičiulis ponas Tomas Venclova, ši kartą tautiečiams atvežęs barzdotą anekdotą apie dvejas šykštaus škoto kelnės - ak, kodėl tie neišsprusę lietuviai nepaprašo trečių iš atvažiuojančių amerikų! Ir vienas, ir kitas tulžingai spjaudosi, lyg čia tebūtų tik dėdėpistai ir konservatoriai. Tiedu profesoriai nenori matyti, kad jiems pažįstami bolševikų palikuonys, devyniskart apsigovę ir apsimelavę, dairosi, kaip čia dar galėtų apmulkinti nuskurdintą liaudį, o antrieji, net minėtų svečių paniekinėti, iš paskutiniųjų stengiasi sukludyti vagiui, kad tas prisiplėšęs bent jau sienas paliktų. Apie kitas partijas jie iš viso nešneka - krikdemus, socdemus, demokratų ir tautininkus, net Centro sąjungos veikėjus išveja iš aikštės kaip išdykaujančius vaikigalius, mat atvykusiems ponams reikalinga žaidimų veja su aiškiai pažymėtais vartais.

Mažiau pretenzingi amerikėnai laisvalaikiu skrenda į Las Vegas "gembinti" arba į Palm Springs palošti golfą, o mūsų svečiai yra patyrę, jog kur kas didesnis malonums savo gimtinėj pasijusti žaidimo stiklo karoliukais neprilygstamais speciais. Tėvynainiai, užgniaužę kvapą, gauda kiekvieną tavo žodį, spauda ir radijas kartoja banaliausią tavo anekdotą, į savo Ameriką gali sugrįžti tarsi paūgėjęs, žaliojo tėviškės vejoje palikęs gilius savo žaidimų pėdsakus...

Turėdamas šią tokią imunitetą, nusprendžiau draugiškai paimti ponui Aleksandrui už sagos ir paklausti, kur jis matė tokią modernią partiją ir tokią valstybę, kurios valdomi žmonės bėginėtų sau tarsi futbolo žaidėjai (tai vis A. Štomo vaizdingi palyginimai) - iš pirmo žvilgsnio jokios valdžios, jokių teisėjų. Tik tada, kai kas nors tendencingai spiria kitam į tarpukojį, va tada pasirodo referi ir iškelia geltoną arba raudoną kortelę... Tokią politikos profesoriaus utopiją jau buvo pagarsinus mūsų spauda ir radijas.

Savo seną bičiulį radau apsieišusį popieriais, naujos partijos kūrimo projektais, jo dar nenorėjo paleisti trys jauni adeptai, kuriems profesorius galiausiai pasakė:

- Toliau viską darys ponas Adamkus, manęs tarp steigėjų prašyčiau neminėti. Aš - tik konsultantas. Interviu "Lietuvos ryte" - tik man išvažiavus.

Man pasirodė, jog aš vėl girdžiu mūsų istorijos žingsnius. Užmečiau akį į ant stalo gulintį manifestą ar programos projektą. Lietuvai siūloma pakeisti kai kuriuos Konstitucijos straipsnius, kad neliktų jokių neprivatizuotų strateginių objektų, kad viską būtų galima parduoti - elektrines, geležinkelius, vamzdynus...

- Netgi Ignalinos atominę? - nustebęs paklausiau.

- Taip, - ramiai patvirtino ponas Aleksandras. Ponia Irena man pasiūlė vandens. - Supraskit - jūs vis tiek pralaimėsit, - ramino mane senas bičiulis. - O mes jums norim tik padėti. Į naują partiją kalbinsime Abišalą, Kuolį, Visokavičių kviesim...

Suabejojau, ar tie vyrai sutiks, ir dar kartą paklausiau, ar yra pasaulyje laisva valstybė, kur valdytų tokia partija.

Profesorius užpylė mane postringavimais apie atvirą visuomenę, apie M. Tečer ir ypač apie tendencijas JAV respublikų partijoj. Supratau, kad

Aliukas (taip jį iki šiol vadinau) mėgina užkalbėti dantį, kurį tektų rauti iš pačios širdies.

Tiesa, dar paklausiau, kaip jis žiūri į J. Slavino ("Chario") ataskaitas KGB šefams, ar jis tiki, kad St. Lazoraitis galėjo taip negražiai charakterizuoti Aleksandrą Štromą.

- Žinoma - ne! - nusijuokė profesorius. - Slavinas - senas mano draugas. Iš Vilniaus aš važiuoju tiesiai pas jį, į Kelną. (Aš net nugirdau - "į Kelmę"). Žmogus norėjo išdumti į Vakarus, todėl ir stengėsi įgyti jų pasitikėjimą.

Iš Aliuko tono aš supratau, kad ir ponas Slavinas viso labo tik homo ludens, žaidžiantis žmogus, kuriam nuspėjauti ant to, kas jam nešventa. Atsidievojau, palinkėdamas profesorius Štromui laimingo kelio, o pats pasilikau viltį, kad pono Adamkaus jam vis dėlto nepavyks sugundyti. Abišalos, Visokavičiaus, Kuolio - taip pat. O dėl kai kurių kitų galvos neguldau. (Kazys Saja, Lietuvos aidas Nr.136)

SVETUR STUDIJUOJANTIEMS LIETUVIAMS SUSIBURTI PADĖJO "INTERNETAS"

Maždaug pusšimtis užsienyje studijuojančių lietuvių buvo susirinkę į vasaros stovyklą prie Antalieptės marių Zarasų rajone.

Kaip Eltos korespondentui sakė vienas šios stovyklos iniciatorių Prahos Karlo universitete istoriją studijuojantis Linas Eriksonas, Bajotiškių vieniemyje susibūrė jaunuoliai, studijuojantys JAV ir Europos aukštosiose mokyklose. Daugelis jų susipažino elektroniniu paštu arba skaitydami "Internet" kompiuterių tinkle lietuvių studentų platinamą elektroninį biuletenį "Užuomazga". Į šią stovyklą pakviesti ir jau baigę studijas svetur ar dar tik besiruošiantys vykti mokytis į užsienį.

Pasiskirstę į darbo grupes, stovyklautojai tvarkė aplinką - statė palapines, rengėsi diskotekai ir studentų koncertui, "Talentų" vakarui prie laužo.

Jie dalyvavo improvizuotuose "Šeštadienio pokalbiuose". Pasak L. Eriksono, taip tarsi pratęsta LNK televizijos laida, kurioje pernai patirtimi dalijosi užsienyje besimokantys lietuvaičiai. Po pietų buvo imituojamos Atlantos olimpinės žaidynės - vyko "Bajotiškių olimpiada".

Šiame Bonoje besimokančių studentų šeimai priklausančiame vieniemyje iškils medinis kryžius, ant kurio bus prikaltos lentelės su stovyklautojų vardais ir valstybių, kuriose jie studijuoja,

pavadinimais.

L. Eriksono teigimu, susidomėjęs rengti tokią stovyklą Atviros Lietuvos fondas nutarė skirti lėšų, už kurias Vilniuje bus rengiami seminarai ar net įsteigtas informacijos centras, padėsiantis tautiečiams įgyvendinti savo svajonę - išvykti mokytis svetur.

Nepatvirtintais duomenimis, šiuo metu įvairiose pasaulio aukštosiose mokyklose studijuoja keli šimtai Lietuvos piliečių. (Lietuvos aidas Nr. 154)

KLAUSIMŲ STOJANTIESIEMS NESUGEBĖJO ATSAKYTI NET DĖSTYTOJAI

Vilniaus universitete šiemet stojančiųjų tūkstančiu daugiau nei praėjusiais metais. Į 15 Lietuvos aukštųjų mokyklų šiemet studijuoti buvo priimta 10828 studentai.

Kiekvienas stojantis į Vilniaus universitetą turėjo teisę rašyti prašymą laikyti egzaminus į dvi specialybes. Vilniaus universitete mokestis stojant į vieną specialybę - 50 Lt, į dvi - 80 Lt, Vilniaus pedagoginiame universitete padavusiems pareiškimą į vieną specialybę - 25 Lt, Dailės akademijoje už namų darbų peržiūrą - 20 Lt, o už egzaminą - 40 Lt, Vilniaus technikos universitete - 35 Lt už dokumentų tvarkymą ir 25 Lt už testą.

LA sužinojo, kad pašaliniai asmenys (jaunuoliai, tą dieną nelaikantys egzamino, tėvai, draugai, žurnalistai) nebuvo įleidžiami į Vilniaus universiteto rūmus, kuriuose vyko stojamieji egzaminai. Išimties tvarka leidimus suteikia tik VU priėmimo komisijos atsakingasis sekretorius B. Aleksiejūnas arba jo pavaduotojas. Prie antrųjų rūmų durų sargybinio pareigas einanti moteris prisipažino neįleidusi net žmonių, rodančių Seimo nario pažymėjimą.

Ankstesniais metais jaunuoliai, sužinoję, kad už egzaminą gavo nepatenkinamą balą, iš nevilties išdaūždavo storo stiklo langus, ant kurių buvo sukabinti rezultatai. Šiemet panašių atsitikimų dar nepasitaikė. Bet, pasak B. Aleksiejūno, šiemet už nusirašinėjimą, iš rašomųjų egzaminų buvo išvaryti penki jaunuoliai.

Būsimieji studentai LA teigė nesupratę kai kurių stojamųjų egzaminų sistemos ir vertinimo, mat žmogus, trejus metus dirbantis anglų kalbos vertėju, už anglų kalbos egzaminą tegavo 7 balus, o kitas, metus išgyvenęs Vokietijoje, už vokiečių

kalbos egzaminą taip pat tik 7 balus. LA sužinojo, kad viena būsima studentė vietoj savęs į užsienio kalbos egzaminą pasiuntė savo draugę su peruku, o prie durų stovinti kontrolė taip ir nepastebėjo. Itin daug abejonių sukėlė politologijos testas būsiamiems teisininkams ir politologams. Dalis dėstytojų prisipažino, kad testo, pateikto stojantiesiems, nesugebėjo įveikti net jie patys, o vienas Istorijos fakulteto dėstytojas teigė už minėtą testą surinkęs 18 iš 20 galimų balų. Beje, į testo klausimus stojantieji atsakinėjo penkias valandas. Vienas iš testo sudarytojų, Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto direktorius Egidijus Kūris, LA patvirtino, kad testas leido nustatyti stojančiųjų žinias ir intelektą, o gauti 20 balų buvo gana sunku. Seimo narys, Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto dėstytojas Algirdas Gričius taip pat prisipažino, kad dalis klausimų buvo labai sunkūs. Tad geriausias įvertinimas už testą tebuvo 19 balų (juos surinko tik trys stojantieji). “Stojamųjų egzaminų tikslas - atsijojimas, kad įstotų patys geriausi”, - sakė E. Kūris. Pasak dėstytojų, buvo tik vienintelis atvejis, kai jaunuolis, pamatęs, testo klausimus, atsistojo ir pareiškė, kad egzaminu tikrai neišlaikys.

Stojantieji teigė, kad užduotys kasmet vis sunkėja, o testas jaunuoliams, šiemet baigusiems vidurines mokyklas, buvęs neįkandamas. Tuo tarpu E. Kūris tvirtino, kad didesnė dalis klausimų sudaryti remiantis mokyklos vadovėliais. E. Kūris stebėjosi, kad kai kurie būsimejieji studentai neatsakė į itin lengvus klausimus, vertus vieno taško, o teisingai pažymėdavo atsakymus į trijų taškų vertus klausimus.

Prognozuojama, kad šiemet į Vilniaus universiteto populiariausias specialybes įstos 60 proc. vilniečių ir tik 40 proc. jaunuolių iš provincijos. Pasak E. Kūrio, į politologijos specialybę paprastai įstoja pusė vilniečių, o kita dalis - jaunuoliai iš provincijos. Beje, pasak specialistų, jaunuoliai iš rajonų ir kaimų turi ištis mažesnes galimybes pasirengti stojamiesiems egzaminams. (Lietuvos aidas Nr.137)

DAILĖS ISTORIKAI SUSIRŪPINĘ DVARŲ LIKIMU

Vilniuje Lietuvos dailės istorikų draugija (LDID) surengė konferenciją “Lietuvos dvarų kultūra”.

Dailės istorikai skaitę pranešimus apie žymiausius Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės dvarus ir dvarų parkus XVII-XX a.

Menotyrininkė, LDID tarybos narė, Rūta Janokienė konstatavo, kad visuomenės domėjimasis menotyrininkų darbais gana ribotas. Be to, sovietiniais laikais dvarų kultūra apskritai nedaug domėsi. Tuomet visų svarbiausia buvo liaudies kultūra.

Didieji Lietuvos Kunigaikštystės dvarai liko už Lietuvos ribų (Baltarusijoje, Latvijoje, Lenkijoje). Etnografinė Lietuva itin didelių dvarų neturėjo. Smulkūs dvareliai daugiausia išliko Žemaitijoje, tačiau jų būklė nėra gera, o valstybė pinigų jiems restauruoti neskiria, kalbėjo menotyrininkė.

Po konferencijos Lietuvos dailės istorikai autobusu vyks į ekspediciją: Vilnius-Vaitkuškis-Siesikai-Taujėnai-Raguvelė-Burbiškis-Radviliškis-Šeduvos Raudondvaris-Pakruojis-Renavas-Plungė-Rietavas-Belvederis-Vilnius. (Lietuvos aidas Nr. 101)

ŠEIMININKIŲ DIENA

Šeimininkų dieną paskutinį liepos sekmadienį Kaune, Žemės ūkio rūmuose, trečią kartą surengė “Šeimininkės” savaitraštis, “Ukininko patarėjas” ir Ūkininkų draugija. Apie aukštesniųjų žemės ūkio mokyklų moksleivių rankdarbių parodą “Tautodailė lange”, Irenos Jauniškienės karpinius viešnia iš Norvegijos Tove Cristensen sakė: “Jūsų paroda galima priblokšti pasaulį. Lietuvos moterys - ypatingos!”

Šeimininkų dienos simbolis - naminė duona, kurią kasmet šventei iškepa ūkininkė iš Panevėžio raj. A. Kilienė. Konkursų metu geriausiomis šeimininkėmis išrinktos šilutiškės G. Razmienė, L. Eidintienė, B. Lingienė ir V. Baguckienė už pupelių tortą, rietaviškę J. Vizgirdienė, pikantišku įdaru paskaninusi paprasto kopūsto gūžę, ir kitos. Irinos Turkovskajos kolekciją “Ažūriniai neriniai” salė sutiko audringais plojimais, atsistojusi.

Šeimininkų diena rengiama per Mortos - šeimininkų globėjos - vardadienį. (Lietuvos aidas Nr.150)

ŠYPSULIAI

"Patarimai" spaudos bendradarbiui

Rašydamas laikraščiui ar žurnalui, taip suspausk eilutes, kad nė tas nenaudėlis redaktorius nesurastų jokios vietelės išpausti kokiai pataisai.

Vartok tokį popierių, kad jei redaktorius norėtų pataisyti, būtinai jam palietų rašalą.

Neskaityk savo išspausdinto rašinio, nežiūrėk, kaip pataisyta, ir daryk tas pačias klaidas, nes tai liudys tavo būdo patvarumą.

Ant raidžių nedėk ženklų, tegul redaktoriai pasuka galvas, ar ten žmonės pjauna sieną ar sieną.

Imk spalvotą popierių; tegul linotipininkui pamirguliuoja akyse visokie gražumėliai.

Pasirodyk modernus ir vartok "ball point" pieštuką. Jeigu susiteps, tai tegul rinkėjas kitąkart rankraščio nečiupinėja.

Nepalik paraščių. Tai tik gimnazistams privaloma. Jei paliksi vietos, tai dar ko gero redaktorius sugalvos ką nors įrašyti.

Taupyti šiais laikais reikia, todėl būtinai rašyk ant abiejų lakšto pusių.

Nepamiršk prie rankraščio, koks jis bebūtų, pridėti grasinančio laiškėlio, kad straipsnyje nieko negalima taisyti, nepaisant jokių klaidų.

Siųsk tą patį rankraštį keliems laikraščiams, tegul gyvuoja lygybės principas. Be to, iš kelių gal bent vienas išspausdins.

Nerašyk mašinėle, rašyk ranka, nes juk rankų darbas šiais laikais labiau vertinamas.

Tai tik patarimai, jei nori, kad tavo rašinys

niekur nebūtų išspausdintas, o pasiliktu tik tavo asmeniškam archyve.

Vyras jau buvo bevykštas pasitikti stotį žmonos, grįžtančios iš giminių. Gauna telegramą: "Pavėlavau į traukinį. Išvykstu rytoj tuo pačiu laiku". Vyras atsako taip pat telegramą: "Bus tas pats. Jei tuo pačiu laiku išvyksi, vėl pavėluosi".

– Ar visos pasakos prasideda žodžiais: "Anais laikais, seniai, seniai"?

– O ne, mūsų laikais pasakos kartais pradedamos ir šitaip: "Mano brangioji, man tenka dirbti antvalandžius, todėl namo grįšiu vėlai".

Anglų rašytojas Oscar Wilde buvo paprašytas nurodyti 100 geriausių skaitytinų knygų. Jis atsakė:

– Gaila, negaliu to padaryti, nes esu parašęs dar tik penkias knygas.

Svečias kreipiasi į kelnerį:

– Kas tai turėtų būti? Viščiukas? Bet tai juk tik kaulai ir oda.

– Atsiprašau, – atsako kelneris, – ar gerbiamasis pageidautum, kad būtų dar ir plunksnos?

– Ar daug gavai dovanų vardinių proga?

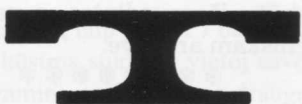
– Ir dar kiek! Labiausiai mane pradžiugino Jurgio dovana: jis man įteikė knygą, kurią prieš keletą mėnesių buvau paskolinęs Jokūbui.

Tėvas: – Tas asmuo, kurį ten matai – tai Minerva.

Sūnus: – O ar tai jos vyras, kurs toliau matyti?

Tėvas: – Ne, sūnau, ji buvo netekėjusi. Ji buvo "Išminties" deivė.

■ Pop. Jonas Paulius II nuo liepos 10 iki 23 d. atostogavo Lorenzago di Cadore vietovėje, Italijos Alpėse.

TRUMPAI

■ Atsiliepdamos į pop. Jono Pauliaus II kvietimą pasirengti XI Pasaulio jaunimo diena, kuri įvyks 1997 m. Paryžiuje, Kauno arkivyskupijos Evangelizacijos centras ir kitos katalikiškos organizacijos gegužės 25 d. Kauno jėzuitų mokykloje surengė Kauno arkivyskupijos jaunimo dieną.

■ Pal. Jurgio Matulaičio Misijos (Lemontas, JAV) ir Toronto (Kanada) tikinčiųjų bendruomenės nariai parašė atvirus laiškus lietuviams, gyvenantiems tėvynėje, kviesdami stoti į kovą prieš blogį, apatiją ir neviltį, kviesdami į bendrą maldos ir didesnio atsinaujinimo žygį.

■ Gegužės 19 d. Panevėžio Kristaus Karaliaus katedroje buvo paminėtas vysk. Antano Deksnio 90 m. amžiaus jubiliejus. Per vakarinių šv. Mišių pamokslą mons. J. Antanavičius papasakojo apie vysk. A. Deksnio asmenybę ir jo gyvenimo kelią nuo Panevėžio katedros vikaro ligi išeivijos lietuvių vyskupo.

■ Birželio 14 - 16 d. Troškūnų Švč. Trejybės parapija ir miestelis atšventė 300 m. jubiliejų. Iškilmėse dalyvavo iš Troškūnų kilęs užsienio lietuvių vysk. Paulius Baltakis OFM ir Panevėžio vysk. Juozas Preikšas. Jie koncelebravo šv. Mišias už Troškūnų parapiją bei mirusius ir gyvus jos geradarius.

■ Ses. M. Eucharista Stoskus, Šv. Kazimiero seserų kongregacijos narė, mirė rugpjūčio 2 d., sulaukusi 88 m. amžiaus, įžaduose išgyvenusi 68 m. Ji buvo garsiosios Metropolitan operos solistės Polyna Stoskus sesuo.

■ Kun. Augustinas Steigvilas MIC, Avellanidos, Argentinoje, lietuvių parapijos klebonas, birželio 29 - rugpjūčio 8 atostogavo Vokietijoje ir Lietuvoje, kur aplankė tėvus marijonus ir savo gimines.

■ Birželio pabaigoje ir liepos pradžioje Trakų Švč. M. Marijos Apsilankymo bažnyčioje vyko Šv. Tomo Akviniečio vasaros mokykla. Paskaitas skaitė ir seminarams vadovavo šv. Tomo darbų ži-

novai – profesoriai iš Vokietijos, Lenkijos ir Amerikos.

■ Birželio 21 d. Liublino katalikų universiteto fokoliarų (žiediniečių) judėjimo įkūrėjai Chiara Lubich (jos straipsniai, versti Kosto Pauliaus, spausdinami beveik kiekviename "Laiškų lietuviams" numeryje) buvo suteiktas sociologijos garbės daktarės laipsnis. Šioje šventėje Liubline dalyvavo per 30 žmonių iš Lietuvos. Fokoliarų judėjime dalyvauja privačius įžadus priėmę pasauliečiai vyrai ir moterys.

■ Vilniuje, Lazdynų rajone, pradedama statyti Šv. Jono Bosko bažnyčia. Šią parapiją administruoja Lietuvos saleziečiai, ir naujoji bažnyčia statoma saleziečių ordino lėšomis. Kol bažnyčia bus pastatyta, pamaldos vyksta laikinojoje koplyčioje, įrengtoje parapijos namų didžiojoje salėje.

■ Kun. Kajetonas Sakalauskas, buv. Šv. Andriejaus lietuvių parapijos klebonas, Philadelphia, PA, mirė birželio 8 d.

■ Meteliuose, Dzūkijoje, statoma Kryžių šventovė, kurią bolševikai 1963 m. buvo nugriovę. Ji yra apie 5 km į pietvakarius nuo Metelių, pietiniame Dusios ežero krante. Klebonas kun. Vytautas Prajara tikisi, kad koplyčia bus baigta po 2 ar 3 metų. Kun. Jonas Butkus ir prel. Ladas Tulaba (abu meteliškiai) buvo įsteigę fondą tai koplyčiai atstatyti.

■ Telšių kunigų seminariją baigė ir kunigais buvo iššventinta 12 kunigų. Telšių vyskupijoje kiekvienais metais iššventinama daugiau kunigų negu jų miršta. Iš viso jau iššventinti 42 kunigai nuo seminarijos atsikūrimo. Tačiau dar 72 parapijos neturi savo kunigo.

■ Arkiv. S. Tamkevičius paskyrė kun. Eugenijų Bartulį laikinai eiti Kauno kunigų seminarijos rektoriaus pareigas. Jam patikėtos šios pareigos šiuo metu, kai nutarta pertvarkyti kunigų rengimą.

■ Kun. Liudvikas Semaška, šiluvietis, pokario metais rėmęs partizanus, stiprinęs jų dvasią, nuteistas ir bausmę atlikęs Komi, Kožimo ir Intos stovyklose 1948-1956 m., grįžęs dirbęs pastoracinį darbą daugelyje parapijų, mirė birželio 24 d. Juodaičiuose, Jurbarko rajone, kur paskutiniu metu klebonavo.

Juozas M.

Laiškų lietuviams rašinių konkursas

Šiam konkursui siūlome temas pasirinkti iš septynių didžiųjų nuodėmių arba iš septynių jas atitinkančių didžiųjų dorybių. Galima rašyti ir beletristine forma, tik būtinai atsakyti į pasirinktą temą.

Didžiosios nuodėmės: 1. Puikybė, 2. Godumas, gobšumas, 3. Paleistuvavimas, gašlumas, 4. Pavydas, 5. Piktumas, rūstumas, 6. Nesaikingumas valgant ar geriant, 7. Tingėjimas.

Didžiosios dorybės: 1. Nuolankumas, 2. Dosnumas, 3. Skaistumas, 4. Meilingumas, artimo meilė, 5. Romumas, švelnumas, 6. Susivaldymas valgant ar geriant, 7. Uolumas, darbštumas, pamaldumas.

Straipsnio apimtis suaugusiems — maždaug 4-6 mašinėlė rašyti puslapiai, jaunimo gali būti trumpesni. Jaunimui priklausys tik viduriniųjų ir kitų tolygių mokyklų moksleiviai. Konkursas baigsis 1997 m. vasario mėn. 16 d.

Straipsniai pasirašomi slapyvardžiu, į atskirą vokelį (ant kurio užrašomas tik slapyvardis) įdedama tikroji autoriaus pavardė, adresas ir telefonas. Vokelis kartu su straipsniu įdedamas į didesnę voką ir siunčiamas redakcijai šiuo adresu: "Laiškai lietuviams", 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636, USA.

Nuoširdi padėka *Laiškų lietuviams* rėmėjams

35 dol. auکوjo A. Laucis.

Po 30 dol.: E. Bartkus, S. Undraitis.

Po 25 dol.: V. Lukošius, I. Serapinas, L. Krajauskas.

Po 20 dol.: V. Stropus, A. Šimėnienė, D. Januta.

Po 15 dol.: Z. Martinaitienė, A. Kuolas, G. Strimaitienė, M. Vygantas.

S. Vebras, M. Česas, P. Mažeika, M. Gliaudienė, kun. A. Babonas, G. Repšys.

12,50 dol. — T. Varanka.

Po 10 dol.: M. Gelažius, G. Vaičaitis, E. Miknius, A. Robertson, G. Damašius, H. Stravinskis, V. Milavickas, E. Vaitkūnas, A. Domeika.

Po 5 dol.: P. Marcinkus, N. Užubalienė, M. Jasiukevičius, S. Vaišvila, J. Lapšys, A. Samusis, G. Mozuraitienė, M. Pauliukonis.

Vienas kitas pageidavimas mūsų bendradarbiams. Pasistenkite straipsnius rašyti mašinėlė, ranka rašyti kartais būna neįskaitomi. Rašydami mašinėlė, siųskite redakcijai ne kopiją, bet originalą, kartais kopija būna labai neaiški. Kai kurie, norėdami pabrėžti žodžius, juos rašo didžiosiomis raidėmis. Mūsų skoniui tai nelabai priimtina, verčiau rašyti kursyvu (italic) arba riebiu šriftu (bold). Labai dažnai pasitaiko šlubuojanti tiesioginės kalbos skyryba. Nėra labai girtina beveik kiekveina sakinių baigti daugtaiškiu, o tai kai kurie labai mėgsta.

Konkursui atituntusieji rašinių, tuoj nori gauti redakcijos reakciją. Turėkite kantrybės. Kai vertinimo komisija perskaitys, ji įvertins. Laimėjusiems tuoj bus pranešta.

Taip pat norime pasisikūsti, kad skaitytojai labai mažėja: vieni miršta, kiti pradeda neprimatyti, o "pakaitalų" jiems neatsiranda. Labai laukiame platintojų. Esame labai dėkingi tiems, kurie užsako savo pažįstamiems Lietuvoje, bet, pasibaigus užsakymo laikui, reikėtų prenumeratą atnaujinti. Už visa tai jums būsime labai dėkingi.

Redakcija ir administracija

LAIŠKAI LIETUVIAMS—Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius—Juozas Vaišnys, SJ. Redaktoriaus pavaduotojas—Algirdas Paliokas, SJ. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Vytautas Kasniūnas, Jonas Kuprys, Nijolė Užubalienė. Techn. redaktorius—dr. Jonas Boguta. Administratorė—Marija A. Jurkutė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636—1098 Tel. (312) 737-8400. FAX (312) 737-0486. "Draugo" spaustuvė. Metinė prenumerata—15 dol., atskiras numeris—1,50 dol.